

Marjo-Riitta Hautala

Käsialakirjaintyytit

Cotton-kirjaintyytin suunnittelu Miss Mix -lehteen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi AMK

Viestinnän koulutusohjelma

Opinnäytetyö

29.5.2013

Tiivistelmä

TEKIJÄ OTSIKKO	Marjo-Riitta Hautala Käsialakirjaintyypit; Cotton-kirjaintyyppin luominen Miss Mix -lehteen
SIVUMÄÄRÄ AIKA	57 sivua + 4 liitettä 29.5.2013
TUTKINTO	Medianomi AMK
KOULUTUSOHJELMA	Viestinnän koulutusohjelma
SUUNTAUTUMISVAIHTOEHTO	Graafinen suunnittelu
OHJAAJAT	päätoiminen tuntiopettaja Pekka Krankka graafinen suunnittelija Kai Talonpoika
<p>Opinnäytetyössä keskitytään display-typografian yhteen alaluokkaan, eli käsin kirjoitettuihin kirjaintyyppeihin. Kirjallinen osuus käsittelee kirjoitustaidon ja käsialan kehitystä, otsikkokirjaintyyppien kehitystä ja sitä myötä käsialan siirtymistä sähköiseen muotoon fonteiksi. Työssä pyritään selvittämään, miten käsialakirjoituksen eri ilmentymismuodot ovat muuttuneet historian saatossa ja miten digitalisoituminen on vaikuttanut erilaisiin käsinkirjoitustekniikoihin, kuten tekstaukseen ja kalligrafiaan. Lisäksi tutkitaan otsikkotypografian kehitystä lehdissä.</p> <p>Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa suunniteltiin käsialakirjaintyyppi nuortenlehti Miss Mixiin. Tavoitteena oli suunnitella kirjaintyyppi, joka sopii lehden tyyliin, on helppolukuinen ja sisältää tarpeeksi variaatioita (vaihtoehtoja eri kirjaimille sekä ligatuureja), kuten kirjoitettukin käsiala. Kirjaintyyppin käyttökohteita ovat lähinnä otsikot ja nostot.</p> <p>Kirjaintyyppin suunnittelun tueksi tehtiin kysely display-typografian käytöstä Aller-konsernin pohjoismaisten nuortenlehtien AD:ille, mutta kyselyyn ei saatu yhtään vastausta. Kirjaintyyppin nimeksi tuli Cotton. Sen käyttö on rajoitettu vain Miss Mix -lehden ja suunnittelijan käyttöön.</p>	
AVAINSANAT	Kirjaintyyppi, display-typografia, käsiala, kirjainmuotoilu, typografia.

Abstract

AUTHOR TITLE	Marjo-Riitta Hautala Handwritten Typefaces; Designing Cotton Typeface for Miss Mix Magazine
NUMBER OF PAGES DATE	57 pages + 4 appendixes 29 May 2013
DEGREE	Bachelor of Culture and Arts
DEGREE PROGRAMME	Media
SPECIALISATION OPTION	Graphic Design
INSTRUCTORS	Pekka Krankka, Teacher Kai Talonpoika, Graphic Designer
<p>This thesis focuses on display typography, and more specifically on handwritten types. The written part deals with the evolution of penmanship and handwriting, development of display types and the transition to electronic format as fonts. This work aims to examine how different forms of handwriting have changed throughout history and how digitalization has affected a variety of hand-writing techniques, such as lettering and calligraphy. In addition, display typography's development in magazines is studied.</p> <p>As a practical result, new handwritten typeface was designed for a teen magazine Miss Mix. The goal was to design a typeface that would fit the style of the magazine, would be easy to read and contain enough variations (alternatives for individual characters and ligatures), such as handwriting has. The typeface was planned to be used mostly in headlines.</p> <p>To support the type design process a questionnaire about usage of display typography was made for Art Directors of Aller Media's Nordic teen magazines. No replies were received. The typeface was named as Cotton. It is limited to use only by Miss Mix magazine and the designer.</p>	
KEYWORDS	Typeface, display typography, handwritten, type design, typography.

Käsiala- kirjaintyypit

Cotton-kirjaintyyppin suunnittelu
Miss Mix -lehteen

Käytetyt kirjaintyypit:

BAUER BODONI Heinrich Jost

BEMBO Monotype

COTTON Marjo-Riitta Hautala

UNIVERS Adrian Frutiger

1 JOHDANTO	8
2 TERMISTÖ	11
3 KIRJOITUSTAPOJEN JA KÄSIALAN KEHITYS	13
4 DISPLAY-KIRJAINTYYPPIEN KEHITYS	19
5 OTSIKKOTYPOGRAFIAN KEHITYS LEHDISSÄ	29
6 ALLER MEDIA OY TOIMEKSIANTAJANA	39
6.1 ALLER-KONSERNIN NUORTENLEHDET	39
6.2 KYSELY JA SEN TULOKSET	39
6.3 TARKASTELUSSA FG CAROLINE -KIRJAINTYYPPI	41
6.3.1 Gemenat ja versaalit	42
6.3.2 Numeraalit	44
6.3.3 Kirjainten rakenne ja mittasuhteet	44
6.3.4 Luettavuus	44
6.3.5 Kirjainvälistys	46
6.3.6 Soveltuvuus aikakauslehden kirjaintyyppiä	46
7 COTTON-KIRJAINTYYPIN MUOTOILUPROSESSI	49
7.1 SUUNNITTELUN ALOITUS	49
7.2 LUONNOKSET	49
7.3 GEMENAT JA VERSAALIT	50
7.4 NUMERAALIT	50
7.5 VÄLI-, ERIKOIS- JA TARKEMERKIT	52
7.6 VAIHTOEHTOMERKIT JA LIGATUURIT	52
7.7 KIRJAINVÄLISTYS	52
7.8 LOPPUTULOS	54
9 YHTEENVETO JA TULOKSET	56
LÄHTEET	58
KUVALÄHTEET	60
LIITTEET	64
LIITE 1 Kysely Aller Medioille	65
LIITE 2 Cotton-merkistö	66
LIITE 3 Käyttöesimerkki Miss Mixin kannessa	68
LIITE 4 Käyttöesimerkki Miss Mixin palstalla	69

1.

Johdanto

Aihe opinnäytetyöhöni syntyi, kun kysyin Miss Mix -lehden silloiselta AD:Ita Saara Tuomikoskelta, voisinko tehdä jotain sellaista, mistä olisi lehdelle hyötyä. Lyhyen keskustelun jälkeen tuli idea käsinkirjoitetun kirjaintyyppin suunnittelusta, koska lehdessä käytössä oleva FG Caroline -kirjaintyyppi on ongelmallinen tiettyjen kirjainten ja välistysongelman vuoksi. Sehän sopi minulle, koska olen kiinnostunut kirjainsuunnittelusta. Samalla kuitenkin aiheen valinta pelotti: Onnistuisinko tässä vaativassa työssä? Kirjainsuunnittelua pidetään yhtenä vaativimmista graafisen suunnittelun osista.

Useimmat kirjaintyypit voidaan luokitella kahteen pääryhmään: päätteellisiin antiikvoihin ja päätteettömiin groteskeihin. Vuosien saatossa ja kirjainsuunnittelun kehittyessä nämä kaksi pääryhmää eivät enää riitä, vaan uusia kategorioita kehitetään koko ajan, eikä yhtä virallista ole olemassa. Typografiahistorioitsijat ovat luoneet omiaan, samoin fontti- valmistajat (Itkonen 2007, 26).

Luvussa kolme käsitellän kirjoitustapojen ja käsialan historiaa. Esittelen, miten kirjoitustaidon keksiminen, eri tyylikaudet ja kirjoitustaidon yleistyminen ovat vaikuttaneet kirjoitustyyliin ja miten digitaalinen kirjainmuotoilu on kehittynyt.

Luvussa neljä perehdyn display-kirjaintyyppien kehitykseen painotekniikoiden ja erilaisten kirjoitustekniikoiden, kuten tekstauksen ja kalligrafian, näkökulmasta.

Luvussa viisi tarkastelen otsikkotypografian kehityskulkua erilaisissa lehdissä ja nykypäivän otsikkotrendejä.

Rajasin kirjallisen osuuden aiheeksi display-typografian – ja vielä tarkemmin käsialakirjaintyypit – koska se on itselleni tuntemattomin typografian osa-alue leväperäisyydellään. Display-kirjaintyypit ovat luultavasti laajin ja ulkonäköllisesti vaihtelevin kategoria typografiassa, sillä sinne voidaan luokitella kirjaintyyppejä esimerkiksi seuraavien tapojen mukaan:

- käsinkirjoitetut: script, kalligrafia, tekstaus
- tyylikaudet: goottilaiset, art deco jne.
- mielikuvitukselliset: fantasia, kukat, ihmiskehon osat jne.

Käytännössä sinne sijoitetaan kaikki sellaiset kirjaintyypit, joilla ei ole enää mitään yhteyttä normaaliin leipätekstitypografiaan tai typografian historiaan (Itkonen 2007, 64). Display-termiä käytetään myös virheellisesti synonyymina koristeellisille kirjaintyypeille – varsinaisesti nämä koristekirjaimet ovat display-typografian alaluokka (Wikipedia 2013b). Display-sana kääntyy suomen kielessä otsikoksi. Mielestäni otsikko-termi on liian rajava, koska käyttökohteita on paljon muitakin. Paremmän suomenkielisen termin puuttuessa päädyin käyttämään termiä: display.

Luvussa kuusi esittelen toimeksiantajaani Aller Media Oy:tä ja tarkastelen FG Caroline -kirjaintyyppiä: mikä tässä käsialafontissa toimii ja mikä ei. Tarkastelua tukemaan toteutan Aller-yhtiön pohjoismaisille nuorten lehdille suunnatun kyselyn: mitä display-kirjaintyyppejä heillä on käytössään, onko niissä ongelmia, mitä hyvää niissä on? Nämä toimivat pohjana oman kirjaintyyppini suunnittelulle; miten voin välttää virheet ja millä keinoin saan käsialakirjaintyyppistä luettavan ja tarpeeksi vaihtelevan, kuten oikea käsialakin? Luvussa seitsemän läpikäyn oman kirjaintyyppini suunnitteluprosessia luonnoksista lopputulokseen.

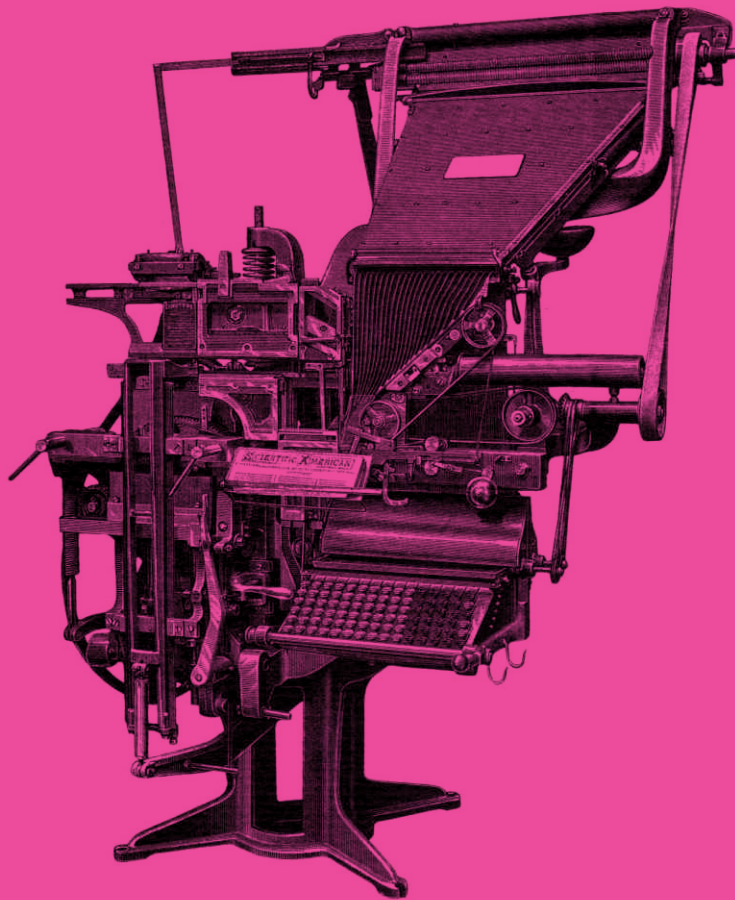
Työn pyrkimyksenä on selvittää, mitä kaikkea termin display-typografia alle voidaan sijoittaa. Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa, miten käsiala ja kirjoittaminen ovat muuttuneet historian saatossa ja miten suunnitella sellainen käsialakirjaintyyppi, jossa ei olisi luettavuusongelmia.

2. Termistö

ANTIIKVA	<i>serif</i>	Päätteellinen kirjaintyyppi
DISPLAY	<i>display</i>	Otsikko
GRIDI	<i>grid</i>	Apuruudukko, joka perustuu matemaattiseen pinnan jakoon leveys- ja korkeussuunnassa
GROTESKI	<i>sans serif</i>	Päätteetön kirjaintyyppi
LADONTA	<i>typesetting</i>	Kirjakeiden mekaanista tai käsin asettelua
LUETTAVUUS	<i>legibility</i>	Kirjainten erottuvuus toisistaan
LUETTAVUUS	<i>readability</i>	Luetun sanan tai tekstin helppolukuisuus
KALLIGRAFIA	<i>calligraphy</i>	Korutekstaus, kaunokirjoitus; käsin kirjoittamisen taidetta
RIVIVÄLI	<i>leading</i>	Kahden tekstirivin välinen tyhjä tila
PARIVÄLISTYS	<i>kerning</i>	Kirjainparin välinen tyhjä tila
SCRIPT	<i>script</i>	Käsialakirjoitus, kaunokirjoitus
SWASH	<i>swash</i>	Ornamenttimaiset kirjaimet, päätteiden koukeromaiset pidennykset
TEKSTAUS	<i>lettering</i>	Kirjainten piirtäminen/maalaaminen; voidaan toteuttaa kynällä, hiilellä, pensselillä tai vektorilla.
TYPOGRAFIA	<i>typography</i>	Tekstin ja kirjainten visualisointia tehdasvalmisteisilla merkeillä; ladontaa vanhanaikaisesti kirjakkeilla tai nykyaikaisesti tietokoneella.

3. Kirjoitustapojen ja käsialan kehitys

Kirjoitusjärjestelmien historiallisen kehityksen vaiheet (Eriksson 1974, 15):

1. kuvakirjoitus
2. käsitekirjoitus
3. sekamuotoinen kirjoitus
4. äänteellinen kirjoitus
5. aakkoskirjoitus.

Länsimaisen kirjoituksen kehityksen vaiheet (Numminen & Eriksson 1963, 7):

1. äännekirjoituksen syntyminen
2. roomalaisen kapiteelikirjoituksen synty
3. roomalaisten majuskelien kehitys karolingisiksi minuskeleiksi
4. kaksoiskirjaimiston (suur- ja pienaakkosten) käyttöönotto humanismin aikoina
5. perinteellisten kirjainmuotojen käyttö irtokirjakeissa, ts. kirjapainotaidon keksiminen.

Lisäisin Nummisen ja Erikssonin listaan vielä yhden kohdan:

6. kirjaintyyppien kehittyminen ja laajeneminen kirjapainotaidon ja tietotekniikan kehityksen ansiosta.

Kirjoitustaidon keksiminen ja kehitys on maailmanhistorian tärkeimpiä asioita; sen avulla on pystytty kommunikoimaan ja tallentamaan tietoa jälkipolville. Noin 1900 eKr. kirjaimisto alkoi kehittyä Egyptissä, josta se kulki Mesopotamian ja Foinikian kautta Kreikkaan. Noin tuhat vuotta myöhemmin kreikkalaiset ottivat foinikialaisten kehittämän aakkoskirjoituksen käyttöönsä, jakoivat kirjainmerkit konsonantteihin ja vokaaleihin ja alkoivat kirjoittaa vasemmalta oikealle. Merkittävämpi uudistus oli kuitenkin kirjoitusmerkkien graafisen muodon hiominen geometrisemmaksi. (Eriksson 1974, 28.)

Tekstaus ja kalligrafia kehittyivät toistensa sekä muiden kirjoituspohjaisten taiteiden, kuten kaivertamisen, rinnalla. Voimme seurata kehitystä antiikin Rooman kirjoitustaiteesta lähtien. Historia on antanut meille loputtomasti esimerkkejä tekstauksesta ja kalligrafiasta kaivertamalla, kirjoittamalla ja maalaamalla. Vaikka keskiajan Euroopassa harvat ihmiset osasivat lukea ja vain luostareiden ja kuninkaiden kirjurit hallitsivat kirjoitustaidon, on meillä jäljellä kunnioitusta herättäviä töitä tuolta ajalta. (Alessio 2013.)

Noin 700 eKr. italialaiset kehittivät kreikkalaisen kirjoituksen pohjalta latinalaisen aakkoston. Se vaikutti roomalaisen kapiteelikirjoituksen, *capitalis monumentalis*, syntyyn. Nämä geometriset suuraakkoset eli majuskelit hakattiin vasaralla ja meisselillä

syväksi v:n muotoiseksi uurrokseksi, joka viimeisteltiin pääteviivoin. Nykyäänkin ilmenevä kirjainpylväiden hienovarainen oheneminen on meisselin jäljen ansiota (**KUVA 1**). Tekstintekijöiden meisselikirjoitusta vastaava kirjoitus *capitalis quadrata* tehtiin ruokokynällä tai hanhensulalla suorassa kulmassa papyrukselle tai pergamentille. Kirjoitustyön nopeutuessa terän asento muuttui 45 asteen kulmaan ja näin syntyi *capitalis rustica*. Kirjoitustaidon levitessä ja arkipäiväistyessä kehittyi roomalainen *kurrentti*, jossa kirjainten alapidenteet alkoivat työntyä perusviivan ali ja yläpidenteet versaalilinjan yli. Tämä piirre on nähtävissä *capitalis uncialiksessä*, joka on edelleen suurakkoskirjoitusta, mutta jossa on jo nähtävissä pienaakkosten piirteitä. (Numminen & Eriksson 1963, 9.)

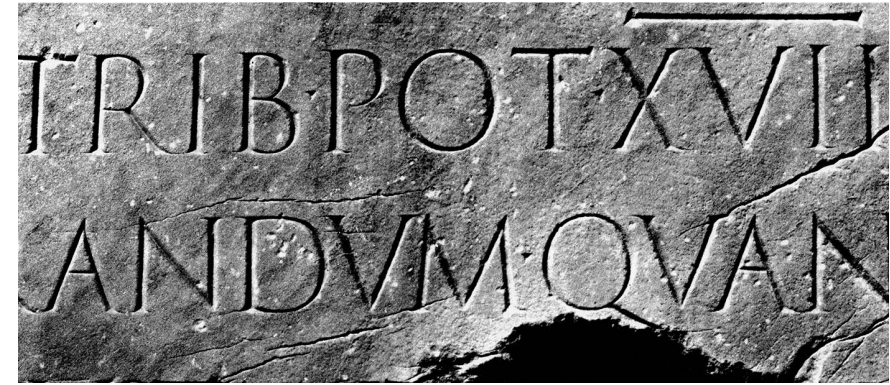
Rooman imperiumin hajoaminen sai aikaan hajaannusta kirjoituksessakin. Mullistavien uudistusten tapahtui luostarilaitoksessa Ranskassa noin 800 jKr., kun *karolingiset minuskelit* kehitettiin. Tämä uusi kirjoitustyyli sisälsi pienaakkosmuodot lähes sellaisina kuin ne ovat tänäkin päivänä. Karolinginen minuskelikirjoitus vallitsi 1100-luvulle saakka, kunnes gotiikka muokkasi kirjaimet tyyliinsä mukaiseksi. (Numminen & Eriksson 1963, 9.)

Gotiikan vaikutus ei kuitenkaan ulottunut aivan Italiaan asti, ja kirjoitus olikin siellä eri tyylistä kuin Alppien pohjoispuolella. Humanistit pitivät karolingisia minuskelia vanhojen roomalaisten kirjoituksena ja antoivat kirjoitustylille nimen *antiikva*. Sen suuraakkoset mukailivat roomalaista meisselityyliä, ja niin syntyi länsimaille ominainen kaksoiskirjaimisto: suuraakkoset ja pienaakkoset. (Numminen & Eriksson 1963, 10.) Painokirjaimiksi tämän antiikvan muotoili Nicolas Jenson Venetsiassa 1400-luvun lopulla (**KUVA 2**).

Ensimmäisestä antiikvasta lähtien kirjainmuotoilu on seurannut niin painotekniikoiden kuin tyylikausienkin kehitystä: humanistiantiikvoista siirryttiin siirtymäkauden antiikvoinhin ja siitä uusantiikvoinhin. Koko kirjoitustaidon kehityksen aikana sen rinnalla on kulkenut myös epävirallinen kalteva käsialakirjoitus, jonka italialaiset humanistit kehittivät kauniiksi ja arvokkaaksi. Tämä kirjainleikkaus on nimeltään *kursiivi* ja sitä käytti ensimmäisen kerran italialainen Aldus Manutius vuonna 1501 (**KUVA 3**) (Numminen & Eriksson 1963, 11).

Käsin kirjoitettujen kirjaintyyppien rynnistys alkoi 1500-luvulla, kun kirjoitustaito yleistyti lukutaidon ohella. Käsialakirjoitukset saattoivat olla hyvinkin koristeellisia ja vaikealukuisia. Estääkseen käsialan rappeutumista alkoivat italialaiset ammattikirjurit julkaista kirjoitusoppaita (Eriksson 1974, 86). Oppaat keskittyivät usein hieman vinoihin ja pyöreähköihin script-tyyleihin, jotka humanistit kehittivät karolingisten minuskelien pohjalta. Kirjainleikkaukseltaan tämä tyyli on *italic*. (Middendorp 2012, 5).

1600-luvulla kalligrafia kukoisti, silloin luotiin vaativia ja vaivalloisesti kirjoitettavia kirjaimia (Eriksson 1974, 108). Rokokoon aikaan hollantilainen Michael Fleischmann loi maailman kauneimmaksi nimetyn kalligrafisen kirjaimiston. 1800-luvulla oppilaat opetettiin kirjoittamaan ns. englantilaista kaunokirjoitusta, mutta koulusta päästyä käsialaryöstäytyi omiin uomiinsa eikä enää muistuttanut alkuperäistä mallistoa. (Eriksson 1974, 136.)

KUVA 1 Kiveen hakattua meisselikirjoitusta.

Quidā eius libros nō ipsius esse sed Dionysii & Zophiri colophoniorū tradunt: qui iocādi causa cōscribentes ei ut difponere idoneo dederunt. Fuerunt autē Menippi sex. Prīus qui de lydis scripsit: Xanthūq; breuiavit. Secūdus hic ipse. Tertius stratonicus sophista. Quartus sculptor. Quintus & sextus pictores: utrosq; memorat apollodorus. Cynici autem uolumina tredecī sunt. Neniā: testamenta: epistolā cōpositā ex deorum p̄fona ad physicos & mathematicos grāmaticosq;: & epicuri foetus: & eas quæ ab ip̄s religiose coluntur imagines: & alia.

KUVA 2 Kopio Nicolas Jensonin painamasta antiikvasta vuonna 1470.

frustra studiis alios præcurrere certat
abet ut iusto te prosequar æquus hon
od nos et nostra tuo dignaris Amor
is hunc contra affectus debere fatetur
us, atq; pari gratæ par gratia menti

KUVA 3 Kopio Aldus Manutiuksen painamasta kursiiivista vuonna 1501.

1900-luvun alussa typograafikot ja kirjainsuunnittelijat suunnittelivat tarkkoja kirjaintyyppejä käsin, koska aika, teknologia ja taloustilanne vaativat sitä. Kun valokopiot olivat liian kalliita, tekstaus oli halvin keino saada aikaan tilaustyönä tehty otsikko kirjan kantta, julistetta tai myymälämainontaa varten. (Heller & Ilie 2006, 7.) Funktionalismin jyllätyksessä kalligrafisten kirjaintyyppien muotoilu vaihtui vapaammaksi (KUVA 4). Englantilaisen kaunokirjoituksen sijalle tulivat kirjaimet, joiden esikuvina olivat tasaterä- ja sivellinkirjoitukset (Eriksson 1974, 155). Harppaus näiden uusien ja edeltävien käsialatyyppien välillä on huomattava.

Tietokoneiden tuleminen mahdollisti typografiset kokeilut, jotka uhmasivat luetavuutta. Vanhoja kirjaintyyppejä luotiin noudattamaan uusia digistandardeja ja uudet, oudot kirjaintyypit hyödynsivät ohjelmien tehoste-efektejä. Kuka tahansa kirjainsuunnitteluohjelman omaava saattoi valmistaa ja jakaa uniikkeja kirjaintyyppejä, koska tietokoneet toivat konekirjoituksen jokaiseen kotiin. Enää kirjaintyyppien suunnittelu ei ollut pelkästään ammattimiesten tehtävissä – tämän oivaltaminen sai aikaan suuren reaktion: käsin kirjoitetut fontit. (Heller & Ilie 2006, 6.)

Tietotekniikan kehitys kostautui, kun valokuvaus, kuvakollaasit ja muut mekaaniset tekniikat enemmän tai vähemmän syrjäyttivät piirtämisen ja maalaamisen. Kirjaintyyppien toisintaminen siirtyi metallilta filmille, tuli tarkkuudesta arvostettua. Gridi kehitettiin suunnittelutyön avuksi 1940-luvun loppupuolella. Jäykkä tyyli sai aikaan vastareaktion 1960- ja 1970-luvuilla (KUVAT 5, 6, 7 & 8), jolloin käsin tekstaus koki renessanssin. (Heller & Ilie 2006, 7.)

2000-luvulle tultaessa käsialakirjaintyyppien suunnittelu pohjataan joko omaan tai jonkun muun käsialaan tai niiden variaatioihin. Käsialakirjaintyypit esittävät olevansa käsin kirjoitettuja, mutta eivät ole sitä, vaan digitaalista kirjainmuotoilua (Middendorp 2012, 3). Suunnittelun työvälineenä voidaan käyttää perinteikästä kalligrafista välinettä, kuten tasaterää tai sivellintä, jonka jättämää muotokieltä ei enää myöhemmin korjailla. Työvälineeksi käyvät myös nykyaikaisemmat arkikirjoitukseen sopivat välineet, kuten lyijykynä tai paksu liitu, joiden avulla kirjainmuotoja voidaan piirtää aina uudelleen ja uudelleen. Sitten ne skannataan tietokoneelle, jossa ne hiotaan lopulliseen muotoonsa esimerkiksi vektoriohjelmassa.

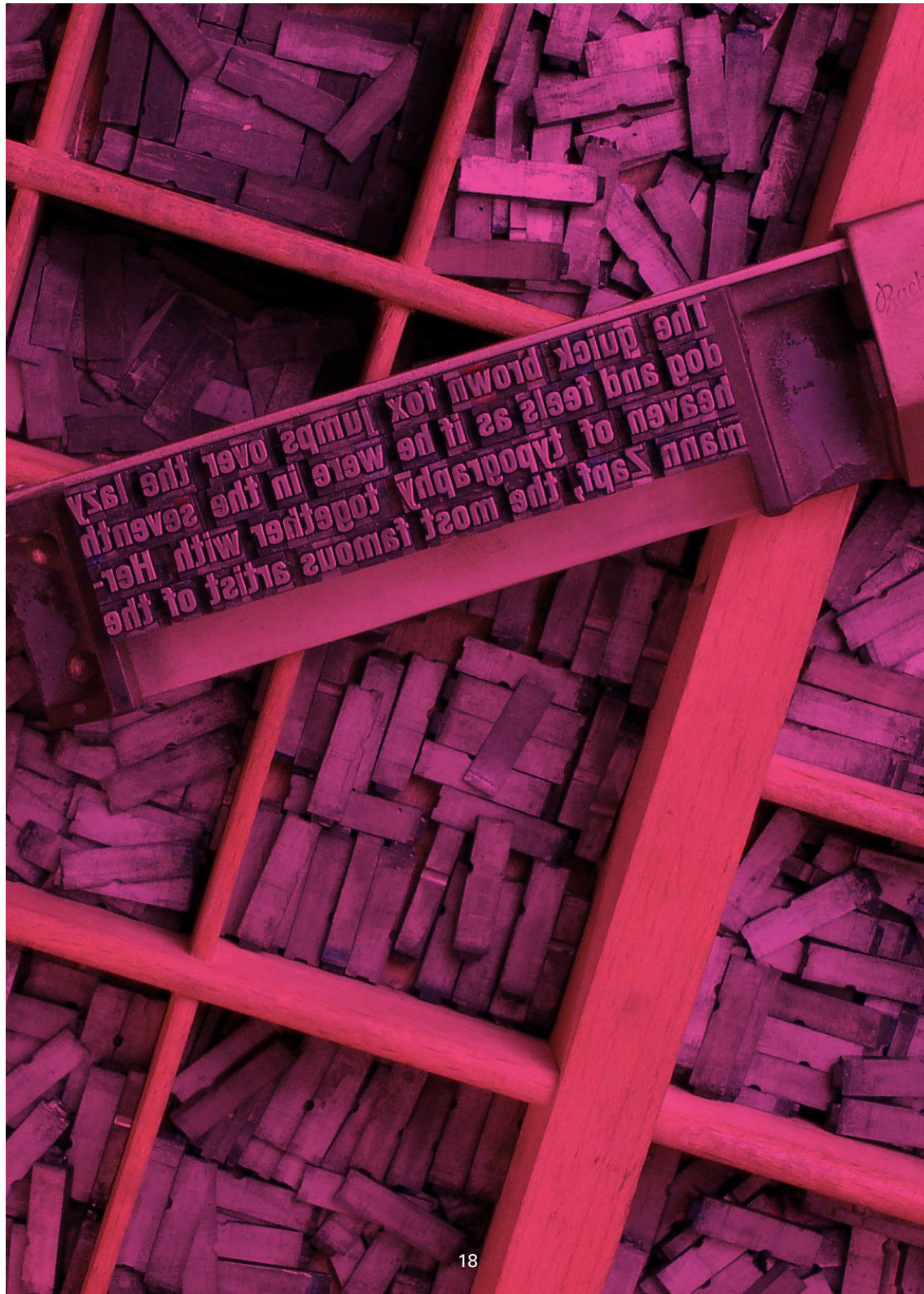

Hamburgefontstiv

KUVA 4 Näyte W.S. Gilliesin piirtämästä Flott-kirjaintyyppistä (joka tunnetaan myös nimellä Gillies) vuodelta 1935.

KUVAT 5, 6, 7 & 8 Esimerkkejä 60- ja 70-lukujen tekstausstyleistä kirjasta Custom Lettering of the 60's and 70's.

4. Display-kirjaintyyppien kehitys

Kirjainsuunnittelun kehitys sai alkunsa ensimmäisten painokoneiden myötä, kun *blackletter*- eli *goottilaiset kirjaintyypit* kehittyivät 1100-luvulta eteenpäin. Goottilaisia kirjaintyylejä ovat *tekstuura*, *schwabach* ja *fraktuura*, mutta myös *rotunda* luetaan niihin (Wikipedia 2013a). 1400-luvun puolivälissä Johann Gutenberg teki ensimmäiset kokeilunsa irtokirjakeilla painamisesta, ja tekstuura toimi kirjaintyyppinä hänen 42-rivisessä Raamatussaan (**KUVA 9, SIVU 20**) (Numminen & Eriksson 1963, 10).

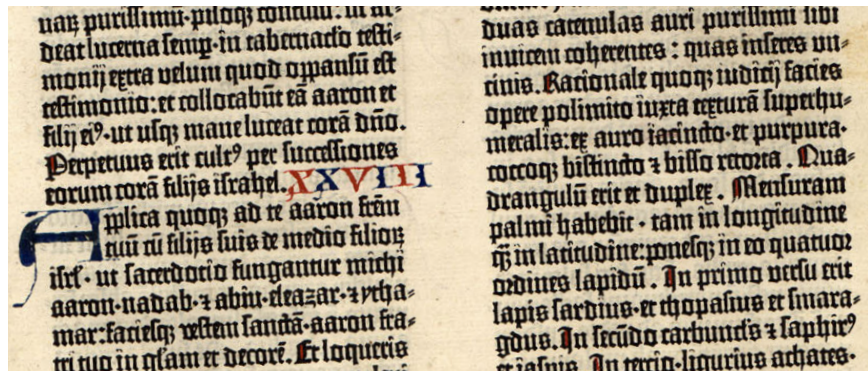
Goottilaiset kirjaintyypit ovat merkittävä osa kirjoitustaidon ja typografian historiaa, mutta muotokielenä puolesta nämä korkeat, kapeat, kulmikkaat ja tiiviit kirjaintyypit voitaisiin nykyään lukea osaksi display-typografiaa. Niitä tuskin kukaan graafinen suunnittelija tai typograafikko käyttäisi enää leipätekstissä. Goottilaisia kirjaintyyppejä on siirretty digitaaliseen muotoon ja niiden inspiroimana on suunniteltu myös monta uutta display-kirjaintyyppiä, kuten James Montalbanon ITC Orbon (**KUVA 10, SIVU 20**).

Barokin aikaan otsikoissa loistivat kalligrafisuus ja koristeellisuus. Kirjanpainaja John Baskerville käytti otsikoissa harvennusta hyvinkin korostetusti. Hollannissa Jan van der Velde demonstroi taituruuttaan kirjoittamalla kirjan *Spiegel der Schrijfkonste – Yleiskatsaus kirjoittamisen taitoon* (**KUVA 11, SIVU 20**) (Middendorp 2012, 5). Tekstit myös saatettiin naamioida piilokuviksi kirjainten päätteitä ja ylä- sekä alapidennyksiä yhdistämällä siten, että ne saattoi lukea vain sivun reunasta katsottaessa. Typografia ja kalligrafia alkoivat sulautua toisiinsa, ja useita kalligraafikoita palkattiinkin suunnittelemaan uusia kirjaintyyppejä. (Alessio 2013.)

Rokokoon aikaan, 1740- ja 1750-luvuilla, kirjainmuotoilija ja kirjakevalaja Pierre Simon Fournier leikkasi useita koru- ja konttuurikirjaimistoja, jotka tulivat suosituiksi kirjojen nimiösivuilla ja muidenkin painotuotteiden otsikoissa (Eriksson 1974, 116). Kymmenen vuotta myöhemmin hollantilainen Jacques Rosart nuorempi muotoili varjoversaalit, joissa kirjainten varjoviiva oli huomattavan voimakas (Eriksson 1974, 119).

Uusklassismin aikana suunnitelluissa kirjaintyypeissä oli suuri paksuusvaihtelu hiusviivan ja paksun viivan välillä; tuolloin syntyivät muun muassa uusantiikvat Didot ja Bodoni, jotka tänä päivänä ovat suosittuja otsikkokäytössä.

1800-luvun alussa koneellistuneen joukkotuotannon markkinoimiseksi tarvittiin uusia keinoja. Kaupallisessa kilpailussa käytettiin mahdollisimman kookkaita kirjaimia pienissäkin tiloissa, joten uusantiikvan kirjainten muotoja ja mittasuhteita alettiin muunnella rajusti. (Eriksson 1974, 132.) Nämä kokeilut johtivat Ranskassa *egyptienne*-kirjainten syntyyn, kun julistemaalarit alkoivat vahventaa antiikkikirjainten mittasuhteita parantaakseen luettavuutta etäältä. Egyptiennet voidaan liittää muotonsa puolesta display-

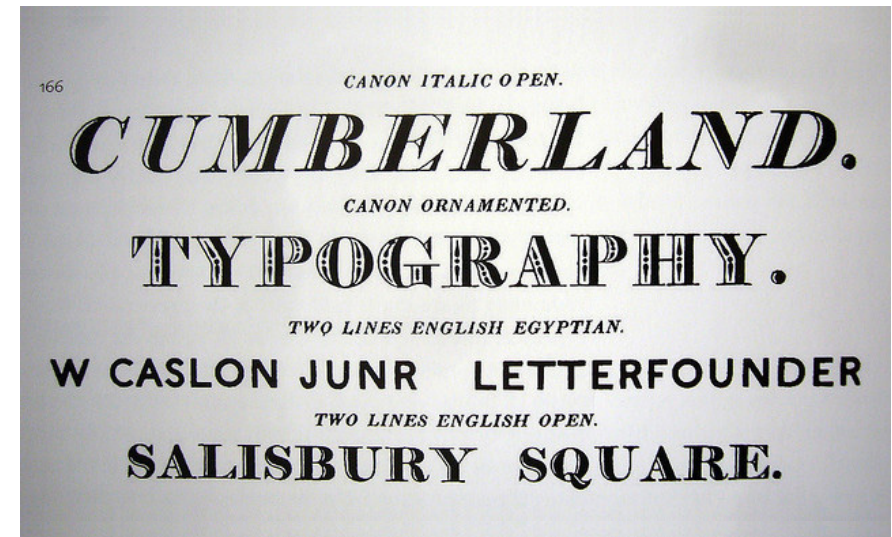
KUVA 9 Siivu Gutenbergin painamasta Raamatusta, jossa yhdistyivät blackletter-kalligrafia ja tekstatut anfangit.

relevant to exteroception
 Rodomontade is my favorite. Means boastful.

KUVA 10 Esimerkki nykyaikaisesta tekstuurasta: ITC Orbon -kirjaintyyppi.

KUVA 11 Siivu van der Velden kirjoitusoppaasta vuodelta 1605.

KUVAT 12 & 13 Yllä William Caslonin groteskin kirjaintyyppin näyte vuodelta 1816. Se on yksi ensimmäisiä tunnettuja pääteettömiä kirjaintyypppejä, ja se sisältää vain versaalit. Alla suurennos yksityiskohdasta.

otsikon alle; voimakkaiden päätteiden vuoksi kirjainten luettavuus on huono ja niitä tulisi käyttää vain otsikoiden kaltaisissa teksteissä. Eräs egyptiennen muunnelmista on *italienne*, joka eroaa edeltäjästään korkeilla, tiiliskivimäisillä päätteillä.

Tarve uusiin kirjaintyyppihin johti tasavahvan päätteettömän kirjaintyyppin luomiseen egyptiennen pohjalta; esimerkkinä William Caslonin Caslon (KUVA 12, SIVU 21). Kirjaintyyppi sisälsi useita eripaksuisia leikkauksia ja se oli tarkoitettu vain otsikko- ja mainospainatuksiin. Groteskin pienaakkoset yleistyivät vasta vuoden 1865 tienoilla. (Eriksson 1974, 133.)

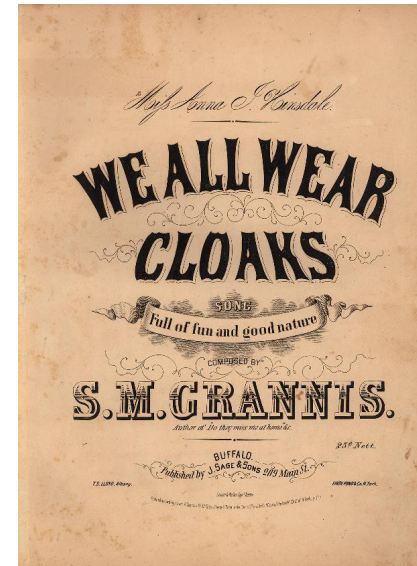
1800-luvun loppupuolella kirjainmuotoilu oli vapaiden taiteilijoiden temmelyskenttä. Arkkitehdit, kuvanveistäjät, taidemaalarit ja jopa itse kirjailijatkin suunnittelivat mitä kummallisimpia ja mielikuvituksellisimpia kirjaimistoja. Kirjaimet saattoivat koostua kuka kista, vihanneksista, puiden oksista, ihmisruumiin osista ja monista muista mielikuvituksellisista aineksista. (Eriksson 1974, 134.) Vaikka Eriksson nimittääkin tätä tyylikautta graafisen tyylin rappiokaudeksi (KUVAT 14 & 15), ovat nämä kokeilevat, runsaat ja taiteelliset kirjaintyyppit kuitenkin olleet ponnahduslauta nykyaikaisille mielikuvituksellisille display-kirjaintyypeille. Näiden kuvituskirjainten toinen suuri tuleminen oli 1970-luvulla, jolloin ladonta- ja toisintamismenetelmien helppous nostatti display-kirjaintyyppien suosiota.

1800-luvun lopulla alkoi vastareaktio alkupuolen graafista runsautta vastaan. Tätä suuntausta johti arkkitehti ja taiteilija William Morris, joka sai herätettyä kirjanpainajien kiinnostuksen kaikissa maissa vanhoihin esikuviin. Tätä kehitystä tuli kuitenkin jarruttamaan 1900-luvun jugend, jonka aikana alettiin suunnitella kansallisromanttisia kirjaintyyppejä. Vuoteen 1914 mennessä kirjaimistojen muodoista olivat hävinneet jo kaikki jugendin piirteet. (Eriksson 1974, 146.)

Funktionalismin aikaan 1900-luvun alkupuolella uudet painotekniikat, offset ja syväpaino, loivat pohjan uudelle kirjapainotoiminnalle ja sitä myötä myös kirjainsuunnittelulle. Yksi funktionalismin pyrkimyksistä oli yksinkertaistaa kirjaimistoja siten, ettei olisi erikseen suur- ja pienaakkosia, eli palata takaisin ajassa pari tuhatta vuotta (Eriksson 1974, 151). Nämä kokeilut eivät kuitenkaan pitäneet kauan pintaansa.

Tunnetuimpia funkkisajan kirjaintyyppejä ovat Paul Rennerin Futura, Stanley Morrisonin Times New Roman sekä Eric Gillin Gill ja Perpetua, jotka ovat kestäneet aikaa. Funkkiksen vilsimpien kirjainkokeilujen tulos lienee Bifur-kirjaintyyppi, joka tänä päivänäkin täyttää display-kirjaintyyppin piirteet (KUVA 16). Funktionalismin aikaan heräsi kiinnostus myös päätteettömien antiikvoiden luomiseen, joista huomiota herättävin oli A.M. Cassandren Pariisin maailmannäyttelyn viralliseksi kirjaintyyppiksi piirtämä Peignot (KUVA 17) (Eriksson 1974, 155).

Art decon ja modernismin aikana kirjainten käsin maalaus, eli tekstausta muotoutui käytettäväksi julisteissa, mainoksissa, logoissa ja kirjan kansissa. 1900-luvulla tekstausta alettiin käyttää uudessa käyttökohteessa, elokuvien nimien kirjoitusasussa. (Alessio 2013.)

KUVAT 14 & 15 Tyypillisiä esimerkkejä 1800-luvun puolivälistä, jolloin jokainen rivi pyrittiin latomaan eri kirjaintyyppiä; näin esiteltiin myös kirjapainon kirjakevalikoimaa.

KUVA 16 Näyte A. M. Cassandren Bifur-kirjaintyyppistä, jonka viivoitetut osat saavat hahmottamaan kirjainten perussiluetin.

KUVA 17 A. M. Cassandren suunnittelema Peignot-kirjaintyyppi, jonka gemenoiden muodot poikkesivat totutuista.

1920-luvulla erilaisten mainoskylttien ja -julisteiden kirjainten maalaus (engl. show card writing) vaati tekstauksen suurta tietoutta: pelkkä aakkosten kopioiminen ei riittänyt, vaan piti suunnitella uudenlaisia kaunokirjoitustyyppisiä, groteskeja sekä niiden sekamuotoja. Näiden lyhytaikaisten mainosten maalaaminen oli lähinnä ammattitaitoisten kiertolaistaiteilijoiden työtä. Täydellisen jäljen piirtäminen vuosisatoja ennen tietokoneita vaati vakaata kättä, tarkkaa silmää ja useiden tuntien harjoittelua (KUVA 18). (Fox 2011.)

1950-luvulta lähtien on suunniteltu helppolukuisempia kirjaintyyppisiä, joissa alettiin nähdä uusia piirteitä, vaikka kirjainten piirtäminen nojautuikin vanhoihin esikuviiin. Tällaisia esimerkkejä ovat muun muassa Herman Zapfin Optima, Adrian Frutigerin Univers-perhe useine leikkauksineen sekä Aldo Novaresen Eurostile. Toki myös sävyyttävämpiä kirjaintyyppisiä, display-tyyppejä, suunniteltiin, joista hyvinä esimerkkeinä extralihava Nord-groteski, vapaamuotoinen Ritmo-groteski, koristeelliset Raffia-versaalit sekä vapaamuotoinen Estro-egyptienne.

Uusjüngendin tuleminen 1960-luvulla yllytti suunnittelemaan vielä villimpiä kirjaintyyppisiä kuin alkuperäinen jugend. Taiteilijat ja kirjainsuunnittelijat pyrkivät suunnittelemaan kirjaimistoja, jotka muistuttivat kiinalaisia kirjoitusmerkkejä. Taidesuuntausta alettiin virheellisesti kutsua kalligrafiseksi, sillä ei ollut mitään tekemistä oikean kalligrafian kanssa (Eriksson 1974, 170).

1900-luvun loppupuolelta modernille aikakaudelle tullessa tekstausta koki erilaisia muunnelmia 70-luvun orgaanisesta tyylistä 90-luvun grunge-tyyliin. Herb Lubalinin kaltaiset tekstaajat ovat jättäneet tältä ajalta paljon perintöä (KUVA 19 & 20). (Alessio 2013.)

Käsialan muuttaminen toistettavaan muotoon on ollut haastavaa Gutenbergin ajoista lähtien. 1500-luvulla oli vielä olemassa ero käsin kirjoitettujen ja painettujen tekstien välillä, mutta sen jälkeen tuli voimaan kaksi erillistä kirjaimistoa: käsin kirjoitetut scriptit ja käsialakirjaintyyppit, jotka kirjakkaiden hakkaaja loi (Middendorp 2012, 7).

Edelleen 1900-luvulla käsialatyyppien luonti oli teknisesti haastavaa: jotkut scriptit olivat liian vinoja ja näin ollen vaikeita yhdistää leipätekstin kanssa, kun taas toiset tarvitsivat käsin välistystä pitkiä alapidennyksien vuoksi. Mistral on Roger Excoffonin käsialaan perustuva kirjaintyyppi, jossa ensimmäistä kertaa kirjaimet (joista jotkut eivät edes ole tunnistettavia yksin kirjoitettuna) linkittyvät saumattomasti toisiinsa muodostaen luonnollisen soljumisen (Middendorp 2012, 8).

Harvoin enää näkee käsin tekstattuja lyhytaikaisia tekstejä, kuten mainostekstejä, varsinkaan Suomessa. Lehtitypografiassa käsin kirjoitusta, eli tekstaamista tai kalligrafiaa on sen sijaan nähtävissä (tästä lisää seuraavassa luvussa).

Nykyään ei ole yhtä tiettyä tyyliä kirjainsuunnittelussa. Lisäksi meillä on käytössämme aikaisempien tyylikausien aineistot, joita voimme hyödyntää suunnittelutyössä. Sen ansiosta esimerkiksi ITC Orbonin (KUVA 11, SIVU 20) kaltaiset muunnelmat historian tyyleistä ovat mahdollisia. Nykyään myös tekstin luettavuudesta tingitään jonkin verran pitäen kirjaintyyppin ulkoasua merkittävämpänä, mikä ei tietystikään ole hyvä asia.

KUVA 18 Mainostypografian maalausharjoittelua Laird Art School:ssa Britanniassa 1950-luvulla. Mainosmaalareita kutsuttiin nimellä *snapper*.

KUVAT 19 & 20 Herb Lubalinin taidonnäytteitä.

Käsin kirjoituksen uusia ilmenemismuotoja ovat graffitit ja tatuoinnit. Graffiteissa imitoidaan vanhojen mainostekstien ulkonäköä (KUVA 21) spray-maalien avulla. Yksi taitavimmista kalligrafisen tyylin omaavista graffitimaalareista (KUVA 22) on Niels Shoe Meulman. Hän kutsuu kalligrafiaa ja graffitimaalausta sekoittavaa tyyliään kalligrafitiksi. Meulman on koulutukseltaan graafinen suunnittelija ja hänen töitään kuuluu on muun muassa Amsterdamin Stedelijk-museon sekä San Franciscon Modernin taiteen museon kokoelmiin. (Meulman 2013.)

Tatuointitaiteessa script-tyylit hakataan iholle neulalla ja musteella. Tekstitatuoinnit piirretään yleensä suoraan asiakkaan iholle mukaillen vartalon muotoja (KUVA 23) ja ne ovat olleet suosiossa varsinkin 2000-luvulla.

Voisiko siis tatuojia ja graffitimaalareita kutsua aikamme script-, tekstaus- ja kalligrafiataitureiksi?

KUVA 21 Vanhoista mainosteksteistä ideoita ammentanut seinämaalauk.

KUVA 22 Niels Shoe Meulman kutsuu tyyliään kalligrafitiksi.

KUVA 23 Erään tatuojan script-tyylinäyte kirjasta Body Type 2.

5. Otsikkotypografian kehitys lehdissä

Gutenbergin keksimä painokone mullisti typografian kehityksen liikuteltavalla kirjakesysteemillä, metalliseoksella ja valumenetelmällä. Tämä synnytti typografiset säännöt muun muassa välityksen ja rivivälin käytöstä. Jokaisella kirjakeelalla oli oma paikkansa ja latojat järjestivät tekstin kirjake kirjakeelta. Se oli aikaavievää puuhaa, ja työskentelyn sekä tuotantomäärien nopeuttamista yritettiinkin parantaa koko ajan. Vuonna 1884 Ottmar Mergenthaler onnistui rakentamaan automatisoidun Linotype-ladontakoneen, joka mullisti sanomalehtialan. (Alessio 2013.)

Kirjapainotaidon rantauduttua Suomeen oli painotuotteiden kysyntä niin vähäistä, ettei kirjainmuotoilu tai kirjakevalmistus ollut kannattavaa. Vasta 1800-luvulla alettiin harjoittaa pienimuotoista kirjakevalmistusta. Kirjainmuotoilu oli käyttögrafikan alue, jossa vaadittiin enemmän asiantuntemusta ja kokemusta kuin muilla grafiikan haaroilla (Eriksson 1974, 163.). Toista on nykypäivänä, kun oman kirjaintyyppin suunnitteleminen helppokäyttöisillä ilmaisohjelmilla on mahdollista. Ja sen sijaan, että edelleen latoisimme tekstin metallikirjakeilla, käytämme Illustratorin tai InDesignin välityks-, riviväli- ja tekstin tasauspainikkeita (Alessio 2013). Myös tekstaus on siirtynyt digitaaliseen muotoon, jonka keinoin suunnittelemme useimmat työt. Digitaalinen siirtyminen on suurelta osin vastuussa siitä, että tekstaus ja typografia sekoitetaan toisiinsa, koska ne luodaan nykyään käyttämällä samoja ohjelmia – enää näiden kahden erona ei ole työväline (sivellin tai kohopaino) eikä työstötapa (piirustuspyötä tai Linotypen matriisi). (Alessio 2013.)

Fraktuura piti Suomessa pitkään pintansa yleisimpänä kirjaintyyppinä. 1800-luvulla alettiin käydä keskustelua siitä, tulisiko se korvata Ruotsissa ja muualla Euroopassa yleistyneellä antiikvalla. Merkittävä käännekohta tapahtui 1912, kun julkaistiin antiikvalla ladottu taskukokoinen Raamattu. (Koposen 2013 mukaan.) Vasta 1920-luvun lopulla sanomalehdet viimeisimpinä luopuivat fraktuurasta leipäteksteissään (Eriksson 1974, 88). Tuolloin kansa valitti, että antiikva näyttää aivan latinalta ja sitä on mahdollista lukea – aivan kuin nykylukijalle fraktuuran lukeminen.

Sanomalehtien yleistyessä niiden artikkeleita ei ollut tapana otsikoida, mutta vähitellen otsikoiden käyttö alkoi levitä Yhdysvalloista Eurooppaan. Suomessa tätä uutta otsikointityyliä käytti ensimmäisenä Työmies (KUVA 24, SIVU 30), jonka lukijat olivat vähemmän koulutettua väkeä, joille pitkien tekstimassojen lukeminen oli sivistyneistöä hankalampaa (Koposen 2013 mukaan). Otsikoinnin ajateltiin helpottavan luettavuutta ja maailmalakin otsikointi yleistyi ensin kansalle tarkoitetuissa lehdissä, kuten keltaisessa lehdistössä (Koposen 2013 mukaan). Otsikoiden tarkoitus oli myös pitää lehtien irtomyynti vilkkaana ja sitä varten piti joka päivä keksiä etusivulle jokin sensaatiomainen otsikko. Myöhemmin vuosina näyttävässä otsikoinnissa mentiin niin pitkälle, että peräti valtiovalta puuttui

KUVA 24 Työmiehes-lehden otsikointia 17.4.1912.

KUVA 25 Presidentin valinnasta kertovaan otsikkoon tarvittiin vain yksi sana: Obama.

asiaan: ”Mielestäni kahden palstan otsakkeet ilman alaotsakkeita riittävät useimmissa tapauksissa”, totesi pääministeri Antti Hackzell syksyllä 1944 paperipulan kirvoittamana (Koposen 2013 mukaan).

Nykyään Suomessa julkaistaan yli 3 000 aikakauslehteä (Aikakausmedia 2012). Yleensä otsikot ovat tietyn kokoisia läpi lehden, paitsi suurta painoarvoa vaativissa yhteyksissä; esimerkiksi Obaman valinnasta kerrottaessa New York Timesissa käytettiin pistekokoa 96 vasta viidennen kerran lehden historiassa (KUVA 25) (Bolhöfer 2010, 49). Aikaisemmin vain ensimmäinen kuulento, Richard Nixonin irtisanoutuminen, vuosituhannen vaihtuminen ja syyskuun yhdenentoista terrori-iskut säkenöivät etusivulla suurena kirjainkokona. Kaikissa näissä tilanteissa käytettiin vain yhden rivin otsikoita: ”Se kertoi tarinan. Vähemmän on enemmän”, kommentoi New York Timesin edustaja Diane McNulty. (Wonkette 2008.)

Joissain lehdissä artikkeleiden otsikoiden pistekoko on vakioitu, mutta valinta saattaa hankaloittaa lehden rytmittämistä. Typografia on yksi tärkeimmistä rytmien signaaleista lukijalle ja vaarana on, että lehdestä tulee tasapaksu. Siksi otsikon koon variointi juttujen tärkeyden mukaan on suositeltavaa. (Rantanen 2007, 116.) Kun graafiset suunnittelijat käyttävät suuria pistekokoja, he tekevät sen syystä – yleensä saadakseen huomiota. Lihavat, pröystäilevät fontit oikein vaativat sitä. (Haley, 1998, 122.)

Tunnistettavuuden kannalta on tärkeää, että lehdellä on typografinen paletti – tapa käyttää kirjaintyyppiä eli fontteja (Rantanen 2007, 106). Lukijan kannalta paras tapa on kirjoittaa otsikot samalla kirjaintyyppillä tai muutamilla variaatioilla, ja lisäksi otsikoiden tulisi olla lyhyitä, jotta lukija erottaa ne yhdellä silmäyksellä. Toki näissäkin määritelmissä on maiden, sosiaalisten ryhmien ja sukupolvien välisiä eroja. (Bolhöfer 2010, 49.) Visualistien kannalta otsikoiden muotoilu suomen kielellä on hankalaa pitkien sanojen vuoksi (Rantanen 2007, 115).

Display-kirjaintyypeissä on paljon persoonaa eivätkä ne istu leipätekstikäyttöön. Niitä käytetään sellaisissa tarkoituksissa, joissa tekstin luettavuus ei niinkään ole pääasia, vaan typografiaa käytetään lähinnä taiteellisista syistä. Tämä tukee sitä, että display-kirjaintyyppit on suunniteltu käytettäväksi suuremmissa kokoluokissa, jotta kirjainten yksityiskohdat tulevat paremmin esille. Yleensä display-tyyppiä käytetään pistekeosta 30 ylöspäin, mikä otetaan huomioon jo suunnitteluvaiheessa.

Käytettävien kirjaintyyppien ja pistekokojen määrät ovat erilaisia muotilehti Elen ja räiskyvässä teinityttöjen Miss Mix -lehden otsikoissa (KUVAT 26 & 27, SIVU 32). Kaikista aikakauslehdistä muoti- ja nuortenlehdissä käytettävä display-typografia lienee kaikkein vapainta ja kokeilevinta. Tällä hetkellä display-typografiassa ovat suosittuja juurikin kaikenlaiset käsialafontit, joihin yhdistetään yleensä suuren kontrastin omaava uusantiikva ja lisäksi jokin groteski.

Erinomaisia esimerkkejä display-typografian ja sitä myötä aikakauslehtien kehittymisestä ovat varta vasten lehdille räätälöidyt kirjaintyyppit. Ne voivat olla joko sähköiseen muotoon suunniteltuja, toistuvasti käytettäviä kirjaintyyppiä tai tiettyä artikkelia

KUVAT 26 & 27 Otsikointitylien eroja lehden lukijakunnan perusteella.

KUVAT 28, 29 & 30 Trendi-lehden persoonallista, käsin kirjoitettua otsikkotyögrafiaa.

varten piirrettyjä, uniikkeja taideteoksia. Kotimaisista lehdistä näyttävimmän tähän personointiin ryhtyi Trendi-lehti, jonka kannen otsikoita on muotoillut muun muassa kuvittaja Laura Laine (KUVAT 28, 29 & 30, SIVU 32). Erikoisemmilla typografisilla valinnoilla pyritään tuomaan esiin artikkelin luonne tai niiden tarkoitus voi olla korvata tai korostaa kuvan asemaa. Laajojen artikkeleiden avausaukeamat (KUVAT 31, 32 & 33, SIVU 34) tarjoavat mahdollisuuden vapaampaan otsikoiden muotoiluun kuin lehden vakiosivut (Rantanen 2007, 115). Nykypäivän typografisen ilotulituksen keskellä on myös persoonallista perustaa kirjaintyyppivalinnat typografian pyhiin sääntöihin, kuten musiikkikulttuuriin keskittyvä 'SUP Magazine tekee sekoittamalla groteskia ja antiikvaa jokaisessa otsikossaan (KUVA 34, SIVU 35).

Display-kirjaintyyppien kirjo on laaja: myös joitakin uusantiikvoja kutsutaan display-kirjaintyypeiksi. Niiden viivojen paksuusvaihtelu on liian suuri käytettäväksi pienessä koossa, sillä hiusviivat häviävät lähes kokonaan. Sen vuoksi uusantiikvoja nähdäänkin lähinnä vain ingresseissä, otsikoissa sekä useiden lehtien nimiössä (KUVAT 35, 36 & 37, SIVU 35). Hyvä esimerkki uusantiikvasta on Bauer Bodoni, joka on kaunis suuressa koossa, mutta suuret kirjainkoot huutavat kirjaintyyppiä, joka on tukeva ja selvästi erotuva – kenties jopa uskalsiinkin. (Haley, 1998, 122.)

Lisäksi alati kehittyvä painotekniikka ja valtava paperivalikoima antavat omaleimaisuutta esimerkiksi lehtien nimiöille ja kansiotsikoille. PMS-shokkivärit saavat tavallisemmalla kirjaintyyppillä sommitellun otsikon hyppäämään katselijansa silmille. Kiilto-, helmiäis- ja metalliefektikat voidaan painaa värin päälle tai alle; kun pigmentti painetaan värin alle tulee väreistä metallisävytteisiä ilman, että värit vääristyvät. Lisäksi on olemassa lämpöön reagoivia lakkoja sekä pimeässä hohtavia fosforilakkoja (KUVA 38). Myös tavallisimmalla tekniikoilla, kuten preeglaamalla, eli koho- tai kaiverruskuvioinnilla (KUVA 39) tai folioinnilla (KUVAT 40 & 41) saadaan otsikko nousemaan – puhumattakaan erituntuisien lakkojen ja painotuotteisiin lisättyjen tuoksujen käytöstä! Mikä olisikaan hienompaa kuin sanomaansa tuoksuva otsikko? Suomalaisista lehdistä Julkaisija käyttää kansissaan erikoispainatusta tai -paperia.

KUVAT 31, 32 & 33 DestinAsian -lehden artikkelikohtaista display-typografiaa.

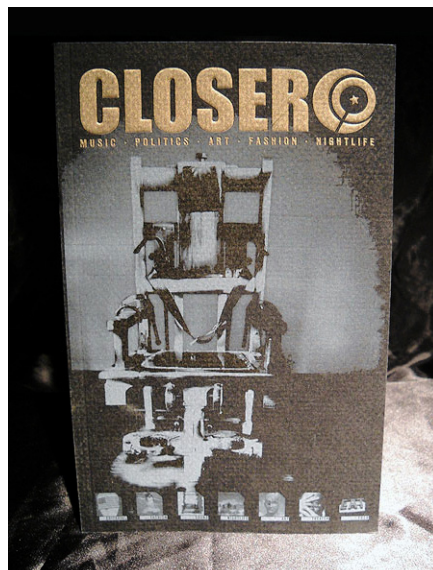
KUVA 34 'SUP Magazine kunnioittaa perinteistä typografiaa.

KUVAT 35, 36 & 37 Bodonin käyttöä muoti- ja naistenlehtien nimiöissä ja otsikoissa.

KUVA 38 Fosforilakattu nimiö amerikkalaisen V-lehden kannessa.

KUVA 39 Tässä Closer-lehden numerossa on käytetty kaikki mahdolliset kikat. Lehden nimiö on painettu kultaisella pigmenttilakalla, metallinhoitoisella painovärillä ja se on myös preeglattu. Lisäksi kansi on painettu mustalle paperille valkoisella painovärillä.

KUVAT 40 & 41 Kultafoliointia australialaisen Desktop-lehden sisäsivuilla otsikossa ja nostossa. Kultafoliointi Vogue-lehden kannen nimiössä ja otsikoissa. Huomaa myös erikoinen display-fonttivalinta alareunassa.

Aller

6. Aller Media Oy toimeksiantajana

Carl Allers Establissement Holding A/S on Tanskassa vuonna 1873 perustettu kustannusyhtiö, jonka erityisalaa ovat viihde- ja tv-lehtien kustantaminen. Aller Holdingilla on tytäryhtiöt kaikissa Pohjoismaissa. Tanskassa julkaistavia viikkolehtiä on kahdeksan ja aikakauslehtiä 12. (Aller 2013a.)

Ruotsissa Aller-konserni aloitti toimintansa vuonna 1894, kun Aller Media AB perustettiin. Ruotsissa julkaistavia viikkolehtiä on kahdeksan ja aikakauslehtiä 23. (Aller 2013b.) Norjaan sisaryhtiö, Aller Media AS, perustettiin 1900-luvun alussa. Siellä julkaistavia viikkolehtiä on tällä hetkellä neljä ja aikakauslehtiä 14. (Aller 2013c.)

Suomessa Aller Media Oy on toiminut vuodesta 1992. Aller Media julkaisee kahta viikkolehteä, 7 päivää ja Katso!, sekä kuutta aikakauslehteä: Koti ja Keittiö, FIT, Elle, Miss Mix, Oma Aika ja TOPModel. Lisäksi Aller Media omistaa Suomen suurimman verkkoyhteisön Suomi24:n sekä oman kuvatoimiston All Over Pressin. (Aller 2013d.)

6.1 Aller-konsernin nuortenlehdet

Tanskassa julkaistava Vi Unge (**KUVA 42, SIVU 40**) on Tanskan myydyin nuortenlehti. Lehti esittelee kaiken olennaisen teinityttöjen universumista: muotia, trendejä, vinkkejä, inspiraatioita, kilpailuja, julisteita, tähtien haastatteluita ja artikkeleita nuorista – unohtamatta lukijoiden itsensä luomaa sisältöä, kuten katugallupit. (Vi Unge 2013.)

Ruotsin vastaavat lehdet ovat Glitter (**KUVA 43, SIVU 40**), joka mainostaa itseään maailman parhaaksi tyttöjen lehdeksi (Glitter/ Facebook 2013) sekä Frida (**KUVA 44, SIVU 40**). Sisältö on pitkälti samanlainen kuin Vi Ungessakin. Norjassa julkaistava TOPP (**KUVA 45, SIVU 40**) on Norjan suurin nuortenlehti. Sisältö noudattelee tuttua kaavaa ja lehteä voi lukea myös mobiiliversiona. Lisäksi TOPP julkaisee toimituksen ottamia kuvia Instagram-palvelussa. (TOPP 2013.)

Suomessa Aller Media julkaisee nuorten Miss Mix -lehteä (**KUVA 27, SIVU 32**). Lehti perustettiin vuonna 1998 nimellä MIX ja se vaihtoi nimensä kymmenen vuotta myöhemmin Miss Mixiksi (Aller 2013d). Miss Mixin nettisivuilla lukijat voivat perustaa oman blogin (Miss Mix 2013).

6.2 Kysely ja sen tulokset

Päätin toteuttaa Allerin pohjoismaisten nuorten lehtien AD:ille suunnatun kyselyn display-kirjaintyyppien käytöstä (**LIITE 1**). Kysely olisi helppo tapa selvittää, minkä nimisiä display-fontteja lehdissä on käytössä. Löysin ainoastaan TOPP-lehden taittajalle toimivan sähköpostiosoitteen, muille ei löytynyt lehtien apinalaatoikoista eikä netistäkään suo-

KUVA 42 Tanskalainen Vi Unge -lehti.

KUVA 43 Ruotsin Glitter-lehti.

KUVA 44 Ruotsin toinen teinien lehti Frida.

KUVA 45 Norjan TOPP-lehti.

ria sähköpostiosoitteita. Lähetin lopuille kolmelle lehdelle kyselyn toimituksen yleiseen sähköpostiosoitteeseen. Kyselyn kysymykset olivat seuraavat:

1. Millaisia display-fontteja lehdessänne on käytössä? (erityisesti käsiala-, script- ja tekstausfontit)
2. Millaisissa teksteissä käytätte ko. fontteja pääsääntöisesti? (esim. otsikot, ingressit, kuvatekstit, väliotsikot jne.)
3. Oletteko huomanneet fonteissa mitään ongelmia? (kuten välistyso ongelmia tai kirjaimet sekoittuvat ulkonäöllisesti toisiinsa)
4. Mitä hyviä puolia fonteissa on?

Sain vastauksen ainoastaan TOPP-lehden harjoittelijalta, jossa hän lupasi vastata kyselyyni parin päivän sisällä. Vastausta ei silti koskaan kuulunut. Olen miettinyt, mikä meni pieleen kyselyä tehtäessä ja luulen suurimmaksi ongelmaksi koituneen suorien sähköpostien puutteen. Enhän voi olla varma, että kyselyni edes välitettiin eteenpäin oikeille henkilöille toimituksen yleisestä osoitteesta. Ja jos toimituksissa on vähääkään yhtä kiire kuin Miss Mixin toimituksessa, niin tällaisiin kyselyihin jää varmasti vastaamatta.

Harmi sinänsä, sillä olisin saanut kyselystä kaipaamiani vastauksia. On mahdollon tehtävä lähteä tunnistamaan V Ungen, Glitterin tai Fridan käyttämiä display-kirjaintyyppäjä. TOPP sen sijaan käyttää hillitymmiin display-fontteja, mutta en katsonut näiden tunnistamisen tuovan mitään lisää työhöni.

Voin siis vain vastata kyselyn kysymyksiin omien kokemuksieni pohjalta työskennellessäni Miss Mix -lehdessä:

1. Käytössä on käsialaa imitoiva FG Caroline ja kaunokirjoitusfontti Gravura.
2. Fontteja käytetään pääsääntöisesti artikkeleiden avausotsikoissa sekä ns. kainalojuttujen pikkuotsikoissa. FG Carolinesta käytetään aika paljon vain versaaleja kirjaimia.
3. FG Carolinen ongelmat ovat kirjaimen ohuus: sitä joudutaan paksuntamaan ääriäivällä. Lisäksi ongelmia ovat tiettyjen kirjainten sekoittuvuus toisiinsa sekä joidenkin kirjainparien välistyso ngelmat. Myös Gravuraa joudutaan paksuntamaan ääriäivällä.
4. Kirjaintyyppiin hyvä puoli on se, että ne ovat ulkonäöllisesti todella erilaiset. FG Caroline sopii hieman räväkämpiin artikkeleihin ja Gravura tyttömäisempiin juttuihin.

6.3 Tarkastelussa FG Caroline -kirjaintyyppi

FG Caroline on ohut ja korkea käsialafontti. Sen versaalien korkeus ja x-keruus, eli korkeus ilman ala- ja yläpidennyksiä, vaihtelee kirjaimittain. Lisäksi kirjainten leveyksissä on vaihtelua. Kirjaintyyppiin perustaso vaihtelee, mikä tekee siitä levottoman ja vaikealukuisen, joka voi olla myös tarkoituksenmukaistakin. Kirjaintyyppiin on yhteensä 216 merkkiä.

Kirjaintyyppiin on suunnitellut Ellinor Maria Rapp vuonna 2006. Rapp on suunnitellut käsialafontteja vuodesta 1999 asti ja julkaissut niitä lähes 70. Rapp kiinnostui

typografiasta internetin myötä 1997, jolloin kirjaintyyppiä oli vielä vaikea löytää. Niinpä hän alkoi kerätä ilmaisia fontteja ja perusti niille internetiin Font Garden -arkiston (josta juontaa juurensa myös kirjaintyyppien edessä oleva lyhenne FG), jota hän ylläpitää edelleen. Myöhemmin Rapp oli utelias kokeilemaan, voisiko hän suunnitella omia kirjaintyyppiä: hän aloitti omalla käsialallaan, laajensi naapureiden käsialaan ja sen jälkeen internetin välityksellä maailmalle. (Middendorp 2007.)

Rappilla ei ole graafisen suunnittelun eikä kirjainsuunnittelun koulutusta, mikä tavallaan näkyy ainakin FG Carolinessa. Kirjaintyyppien puutteet eivät varmaankaan näy tavalliselle lukijalle, mutta alan ihminen huomaa yksittäisten kirjainten ongelmat sekä välistysongelman. Toki käsialafontin on tarkoituskin olla vähän rosoinen eikä noudattaa kaikkia kirjainsuunnittelun kurinalaisuuksia, mutta jos tekstin luettavuus (engl. legibility) kärsii liiasta harakanvarvasmaisuudesta ja lukija väsyä lukemaansa (engl. readability) lyhyissäkin teksteissä, ei kirjaintyyppi mielestäni ole täyttänyt tehtäväänsä.

6.3.1 Gemenat ja versaalit

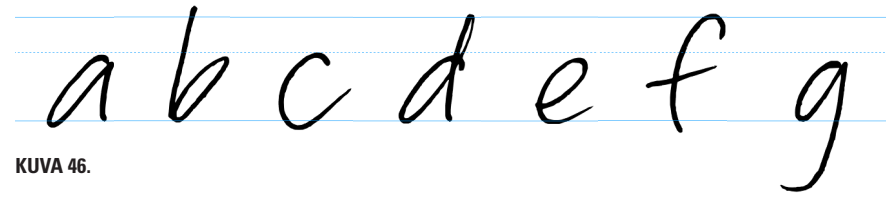
FG Caroline on ns. Unicode-kirjaintyyppi, eli se tukee useampaa kuin yhdenkielistä merkistöä. Kirjaintyyppi käsittää latinalaisen kirjaimiston ja diakriittiset merkit eli tarkkeet, kuten ääkköset. Seuraavaksi käyn läpi ensin gemenoiden ja sen jälkeen versaaleiden ominaisuuksia ja mahdollisia ongelmia.

(KUVA 46) Kuten jo aakkosten alkupään kirjaimista näkee, tapahtuu peruslinjalla heilahtelua; gemenat -a, -c, -e ja -f roikkuvat peruslinjan alapuolella. Samaa heilahtelua tapahtuu myös gemenalinjalla, sillä gemenat -b, -d, -e ja -g eivät yllä sille. Gemenat -e on huomattavan pieni muiden kirjainten rinnalla, kun taas gemenat -c vaikuttaa liian isolta.

(KUVA 47) Samaa roikkumista ja gemenalinjan alittamista on havaittavissa myös seuraavassa kirjainsetissä. Huomattavaa on, että muut kirjaimet kallistuvat oikealle, mutta gemenat -k näyttää kellahtavan selälleen hetkenä minä hyvänsä. Erikoista on myös, että gemenat -m muistuttaa kirjoitusasultaan versaalia m-kirjainta, ja se on myös huomattavan leveä ja kirjoitusasultaan poikkeava verrattuna viereiseen n-kirjaimeseen.

(KUVA 48) O-kirjaimen avoin muoto korostaa kirjaintyyppien huolettomuutta. Gemenat -q sen sijaan on kirjoitusasultaan outo, ainakin näin länsimaalaisen silmään, ja jollain tapaa se muistuttaa myös numero kakkosta. Gemenat -r taas on sekoitettavissa v-kirjaimeseen, ja myöskin s-kirjain voi äkkiseltään katsottuna muistuttaa versaalia g-kirjainta. Gemenat -t:n yläpidennys taas ylittää korkeammalle kuin minkään muun kirjaimen, vaikka tässä typografisessa viivastossa ei olekaan merkattu ylälinjan paikkaa.

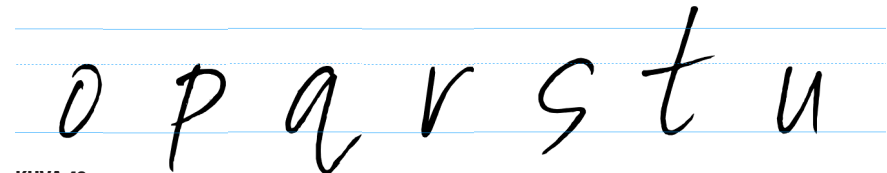
(KUVA 49) Tämän kirjainsetin merkit pysyvät suhteellisen kauniisti peruslinjalla ja tämä onkin esimerkkiryhmistä mielestäni helpoiten hahmotettavissa. Ainoastaan gemenat -z:n poikkiviivat voisivat olla horisontaalisesti suoremmassa, koska nyt kirjain voi sekoittua numero kakkoseen – suoristaminen toisi kirjaimeseen myös ryhtiä, sillä nyt se näyttää kellahtavan nokalleen.

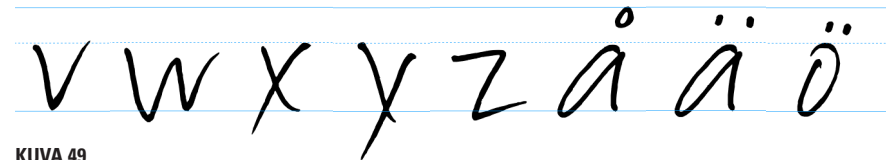
KUVA 46.

KUVA 47.

KUVA 48.

KUVA 49.

(KUVA 50) Tämän versaalisetin kirjaimet ovat suurin piirtein saman korkuisia, mutta osa niistä roikkuu peruslinjan alapuolella ja osa ylittää versaalilinjan. G-kirjain muistuttaa ylöspäin osoittavaa nuolta.

(KUVA 51) Vaikuttaa, että tässä merkkirivissä olisi useilla eri pistekoo'illa ladottuja kirjaimia. Versaali-j vie todella paljon tilaa, varsinkin jos se on sanan keskellä. Versaali-k taas on lähes saman kokoinen kuin gemena-k. Versaali-l ja -m taas ovat turhan kookkaita.

(KUVA 52) Tämän merkkirivistön kirjaimet vaikuttavat tasapainoisilta toisiinsa verrattuna. Joskin versaali-r ja -s ovat turhan lennokkaita ja leveitä, mikä vain vaikeuttaa tekstin latomista. Versaali-t on minimalistinen, ja u-kirjain taas muistuttaa gemena-u:ta ulkoasultaan.

(KUVA 53) Versaali-w ja -z tuntuvat liian suurilta muiden kirjainten keskellä; W on myös kallellaan vasemmalle, kun muiden kirjainten kirjoitusasu on oikealle. Kirjaimissa ä, ä ja ö näyttäisi olevan sama kallistuskulma.

6.3.2 Numeraalit

FG Carolinen numeraalit ovat versaalejakin korkeammat ja ne roikkuvat huomattavasti peruslinjan alapuolella (KUVA 54). Vaikka numerot on kaikki kookkaita, tapahtuu niidenkin joukossa kokovaihteluita: esimerkiksi 5, 7, 8, ja 9 ovat muita numeroita pienempiä, ja 4 sekä 6 jättimäisiä. Ilmeisesti numeraalien suunnittelussa on myös tapahtunut virhe, sillä numeroiden 7 ja 8 yläpuolella näkyy jokin ylimääräinen suttu, jota ei missään muussa merkissä ole. Numero 7 myös kaipaisi poikkiviivaa tai horisontaalisempaa yläviivaa.

6.3.3 Kirjainten rakenne ja mittasuhteet

Kirjainsuunnittelussa tulisi huomioida ainakin seuraavat seikat: johdonmukaiset viivan paksuudet, kirjainten tyhjät tilat eli aukot, selvät ylä- ja alapidennykset sekä kirjainten selkeä erottuvuus. Huomioitavaa on myös, miten kirjaimet asettuvat typografiselle viivastolle. Näitä kaikkia kurinalaisuuksia ei voi ottaa huomioon käsialatyypin piirtäessä, mutta suunnittelun voi kuitenkin nojata näihin sääntöihin. FG Carolinessa kaikki nämä säännöt on sivuutettu; jos niistä edes yhtä olisi noudatettu, uskoisin lopputuloksen olevan luettavampi ja selkeämpi. Häiritsevintä lienee kuitenkin kirjainten suuret kokovaihtelut.

6.3.4 Luettavuus

Yksi luettavuuden perustekijöistä on se, etteivät kirjaimet sekoitu ulkoasullisesti toistensa kanssa (engl. legibility); toinen tekijä on pidempien tekstikokonaisuuksien luettavuus (engl. readability). Nämä tekijät tukevat sitä, ettei FG Caroline ole luettavuudeltaan paras mahdollinen käsialafontti.

Kuvassa (KUVA 55) on numero 1, gemena-l sekä versaali-i, joita ei voi erottaa toisistaan millään. Tietysti kirjaimet tai numerot tunnistaa oikeiksi niiden kontekstissa eli sa-

KUVA 50.

KUVA 51.

KUVA 52.

KUVA 53.

KUVA 54.

KUVA 55.

nan sisällä, mutta jo kyseisten merkkien peräkkäin asettuminen sanassa tuo vaikeuksia, saati jos merkkejä pitäisi käyttää muista erillään, yksistään. Numero ykkösen hahmotumista parantaisi pienen yläviivan käyttö, kun taas gemena-l:n erottuvuutta parantaisi kenties pieni koukku pylvään alaosassa, jolloin versaali-i olisi jo erottuvampi.

Myöskin gemena-r ja -v ovat turhan identtiset. Tuttujen sanakuvien hahmotamista se ei haittaa, mutta vierasperäisten sanojen yhteydessä luettavuusongelmia saattaa ilmetä.

6.3.5 Kirjainvälistys

Kirjainten välisen tyhjän tilan täytyy olla tasapainossa kirjainten aukkojen kanssa. Huonosti toteutettu välistys sekä huonontaa luettavuutta että hidastaa graafisen suunnittelijan työtä. FG Carolinen välistystä esittelen tunnetulla pangrammilla, joka käsittää jokaisen kirjaimen englannin kielisestä aakkostosta (KUVA 56).

Gemenoilla välistys ja kirjaimet muutenkin näyttävät ihan kauniilta, mutta versaalien kohdalla ongelman huomaa. Jo itsessään versaali-J on niin leveä, että sen edessä oleva välilyönti näyttää liian isolta muihin välilyönteihin verrattuna. J:n välistystä olisi pitänyt hioa ja laittaa merkin vasemman laidan numeroarvot miinukselle. Sama ”virhe” toistuu versaali-R:ssä (KUVA 57), jossa merkin oikealle puolelle jää valtavasti tyhjää tilaa. Kuvassa 50 näkyy myös, miten versaali-E menee liian lähelle seuraavaa merkkiä. Ehdotukseni näiden kahden suurimman virheen korjaamiseksi (KUVA 58) ei millään lailla vähennä kirjaintyyppin luonnetta. Rosoinen ja huolimaton jälki ovat silti jäljellä merkkien vaihtelevan peruslinjan ansiosta. Jo välistystä korjaamalla kirjaintyyppistä tulisi luettavampi.

6.3.6 Soveltuvuus aikakauslehden kirjaintyyppiä

FG Carolinen käyttö aikakauslehdessä voi tuottaa hankaluuksia tiukoissa deadline-aikatauluissa. Kirjaimen välistys on puutteellinen, mikä vaatii taittajalta ylimääräistä aikaa välistysvirheiden korjaamiseen. Tiettyjen kirjainten sekoittuvuus toisiinsa voi myös aiheuttaa lukijoille hankaluuksia. Käsilafonttien ongelma on suppea merkistö, yleensä alle 250 merkkiä sekä ligatuurien puute, kuten tässäkin kirjaintyyppissä. Ligatuurien lisääminen toisi tekstimassaan tarvittavaa vaihtelua.

The quick brown fox
jumps over
the lazy dog.

THE QUICK BROW
FOX JUMPS OVER
THE LAZY DOG.

KUVA 56.

KERNING

KUVA 57.

KERNING

KUVA 58.

Muokkasin kirjaimia vielä aika lailla FontLabissa. Korjasin merkkejä pulleammiksi ja joidenkin kirjainten kallistuskulmaa ohjelman automaattisella toiminnolla. Kiekuratkaan eivät näyttäneet toimivan, niitä oli liikaa. Päädyin siirtämään suurimman osan koukeroisista kirjaimista vaihtoehtokirjaimiin ja muokkasin tilalle yksinkertaistetummat. Suurimman osan väli- ja erikoismerkeistä piirsin vasta FontLabissa, mutta vaativimmat, kuten kysymys-, et- ja at-merkit piirsin käsin. Huhtikuun loppuun mennessä olin siirtänyt jo 249 merkkiä FontLabiin.

7.3 Gemenat ja versaalit

Kun olin saanut gemenat ja versaalit siirrettyä Illustratoriin, lähetin ne Miss Mixiin ja ohjaajilleni nähtäväksi. Miss Mixistä tuli muutostoiveita koskien joidenkin kirjainten ulkoasua, samoin Talonpoika kehotti hiomaan muun muassa s-kirjainten muotoa. Myöskin piirtämieni tarkemerkkien paksuus oli liian pieni.

Gemenoiden muodot muuttuivat ja hioutuivat vielä useaan otteeseen. Olin esimerkiksi muokannut o-kirjaimeen avoimen, hieman kerään kasaantuvan muodon. Huomasin, että sehän on aivan samanlainen kuin FG Carolinessakin, jossa olin juuri kritisoinut o:n sutaistua muotoa. Muotoilin o-kirjaimen sulkeutuneeksi. Viimeisenä silauksena muutin vielä b-kirjaimen pystyviivan kulmaa, sillä ennen se kaartui vasemmalle, eli eri suuntaan kuin muut kirjaimet. En uskonut siitä olevan haittaa, koska kirjoitetussakaan käsialassa kaikki kirjaimet eivät kallistu samassa kulmassa. Päädyin lopulta korjaamaan kirjaimen, koska se alkoi näyttää eri kirjaintyyppiin kuuluvalta (KUVA 59). Viereisellä sivulla valmiit gemenat (KUVA 60).

Kuten jo aikaisemmin kirjoitin, versaalien suunnittelu oli helpohkoa. Vaihtoehtoiset, eli monimutkaisemmat versaalit toimivat hyvin sanojen alussa ja hillitysti keskelläkin, mutta jos niitä oli esimerkiksi kaksikin peräkkäin, alkoi sanakuva heikentyä. Koska tahdon panna nostaa merkistöilläni luettavuuteen, oli minun yksinkertaistettava versaaaleja. Viereisellä sivulla valmiit versaalit (KUVA 60).

7.4 Numeraalit

Numeraalit (KUVA 61) muistuttavat eniten omaa käsialaani, ja ne säilyivätkin lähes koskemattomina alusta loppuun asti. Tahdoin numeroista helppolukuiset FG Carolineen verrattuna ja mielestäni onnistuin siinä. Lisäsin ykköseen sen kaipaaman lyhyen viivan ja selkeytin numeron seitsemän muotoa piirtämällä siihen poikkiviivan. Lisäksi tein numero ykkösestä vaihtoehtoisen merkin (kuva 60, sivu 53). Koska tiesin Miss Mix -lehden tarpeet, päädyin piirtämään myös ympyrän sisällä olevat neganumerot (KUVA 58, SIVU 50), joi- ta voidaan käyttää esimerkiksi luetteloissa.

KUVA 59 Gemenat b:n muoto muuttui suunnittelun aikana.

KUVA 60 Gemenat ja versaalit.

KUVA 61 Numeraalit.

7.5 Väli-, erikois- ja tarkemerkit

Piirsin kaikki väli- ja erikoismerkit, joita FontLabissa valitsemani merkistösetti, MacOS Roman, ehdotti (KUVA 62). Päädyin piirtämään käyttökohdetta silmällä pitäen ehkä turhiakin merkkejä, esimerkiksi erikoiset matemaattiset merkit: omega ja summan merkki. Päätin kuitenkin, että parempi liian moni merkki kuin liian vähän merkkejä. Erikoismerkkeihin päädyin tekemään myös nuortenlehteen sopivia symboleja: sydämiä ja tähtiä.

Tarke- eli diakriittiset merkit tarkoittavat kirjaimissa olevia lisukkeita, jotka osoittavat poikkeavaa ääntämistapaa. Suomen kielisessä aakkostossa käytetään vain treemaa eli yläpuolista pisteparia (ä & ö) sekä yläpuolista ympyrää (å). Merkistösetti kuitenkin ehdotti suunnittelemaan muitakin, ja koska tarkemerkkien työstö on aika pitkälle automatisoitua, niin päätin piirtää myös ne (KUVA 63). Tarkemerkkillisten kirjainten piirtämistä tukee myös se, että joskus lehdessä saatetaan esitellä ulkomaalaisia artisteja, joiden nimesä esiintyy jokin erikoiskirjain.

7.6 Vaihtoehtomerkit ja ligatuurit

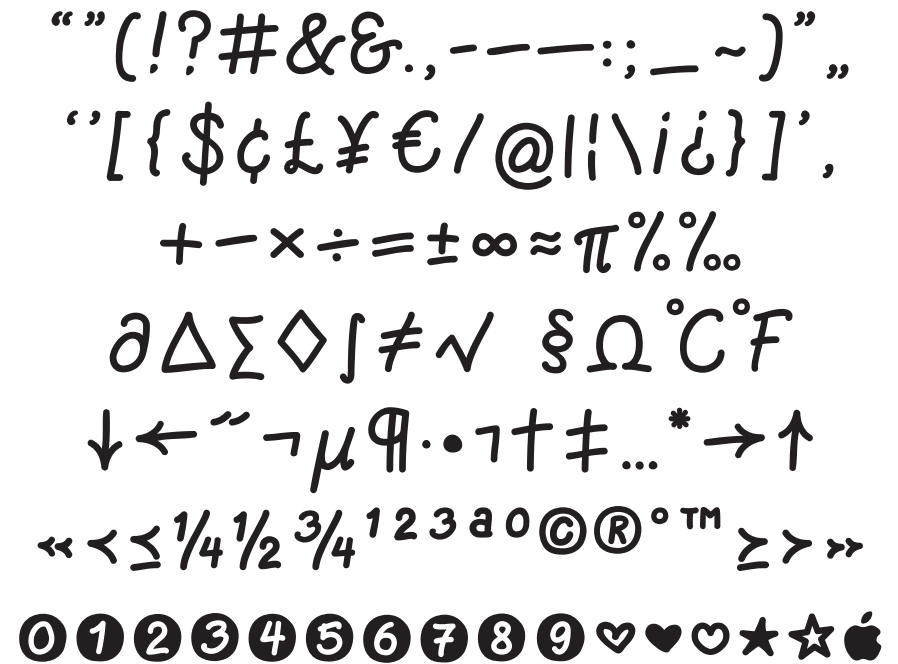
Alusta asti oli selvää, että tulen piirtämään myös vaihtoehtoisia kirjaimia sekä ligatuureja. Vaihtoehtoisia kirjaimia syntyi enemmän kuin kuvittelin (KUVA 64, SIVU 55), esimerkiksi versaali-J:llä on nyt neljä erilaista kirjoitusasua. En kuitenkaan pitänyt ratkaisua pahana, koska kyseessä on nuortenlehteen tuleva kirjaintyyppi ja nuortenlehdessä jos missä tarvitaan vaihtoehtoja. Tein vaihtoehtomerkkeihin gemena-a:sta silmukallisen version, samoin &-merkistä toisen muotoisen version.

Ligatuurien (KUVA 65, SIVU 55) piirtämisen perustin omaan käsialaani, kun mietin, että mikä kirjaimet on loogista liittää yhteen. Alun perin olin piirtänyt paljon enemmän ligatuureja, mutta jos ne kaikki olivat samaan aikaan käytössä alkoi kirjaintyyppi muistuttamaan kaunokirjoitusta.

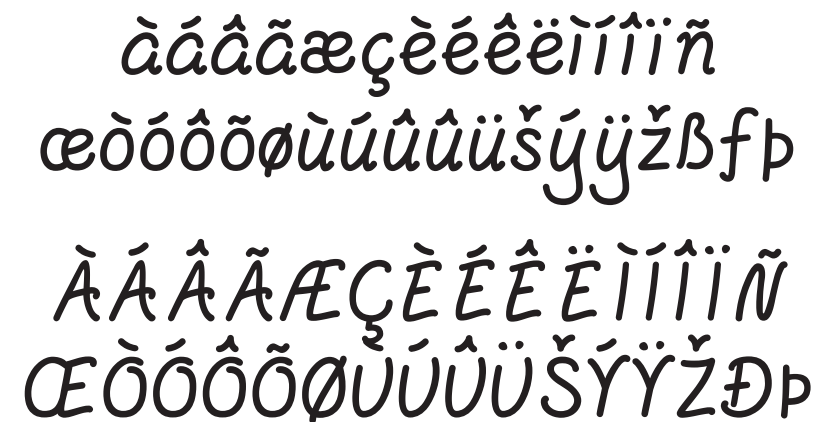
7.7 Kirjainvälistys

"Kirjainten välinen tyhjä tila on tärkeä käsite ja sen huomiotta jättäminen on paljolti vastuussa siitä, miten paljon huonoa typografiaa nähdään nykyisin." (Alessio 2013)

Aloitin välistämisen versaali & versaali- sekä gemena & gemena -pareilla, seuraavaksi välistin versaali & gemena -yhdistelmät (KUVA 66, SIVU 55). Löysin tähän avuksi Wikipediasta listan kaikista mahdollisista kirjainpariyhdistelmistä. Välistäminen jatkui Kern King -sivuston avulla. Sivustolta löytyy englannin kielisen aakkoston muodostamat kirjainparit, jotka koostuvat niin nimistä kuin keksityistä sanoistakin. Mitä pidempään fonttia välistin, sitä tiivimmäksi kirjainvälit puristuivat. Siinä vaiheessa piti aina lähteä kotiin

KUVA 62 Väli- ja erikoismerkit.

KUVA 63 Tarkemerkit.

ja tulla jatkamaan seuraavana päivänä. Numeroiden ja aakkoston välistäminen oli nopein tehdä, kun sain kopioitua välistystietoja esimerkiksi ä-kirjaimesta á-, à-, â- ja ã-tarkemerkkeihin. Väli- ja erikoismerkkien, vaihtoehtoisten merkkien ja ligatuurien välistäminen kesti kauimmin.

Välistin tekstiä myös lorem ipsum -testauksella sekä tutuilla testisanoilla ja lauseilla, kuten hamburgefonstiv ja the quick brown fox jumps over the lazy dog (KUVA 63, SIVU 55). Kirjaintyyppin pääasiallinen käyttökieli on suomi, joten tarkistin välistystä myös sieltä täältä internetistä kopioimillani suomen kielisillä teksteillä.

7.8 Lopputulos

Helpoin tapa aloittaa suunnittelu oli ehdottomasti oman käsialan kautta. En kuitenkaan tahtonut kirjaintyyppin muistuttavan omaa käsialaani, joten päädyin piirtämään mitä erilaisempia kirjaimia. En tahtonut piirtää kirjaimia aina vaan uudelleen ja uudelleen, sillä pelkasin lopputuloksesta tulevan luonnon. Niinpä luotin ensimmäisiin luonnoksiini, muotoilin niitä Illustratorissa luontevammiksi ja mielestäni onnistuinkin siinä.

Lopullinen merkkistö on helpostilähestyttävä, leppoisa, huoleton ja jotenkin tavanomainen. Siksi annoin sille nimeksi Cotton. Valmiissa kirjaintyyppissä on 282 merkkiä.

Toivon kirjaintyyppin olevan luettavampi kuin FG Caroline, vaikka niitä ei muotokielensä puolesta voi verrata toisiinsa. Suunnittelemani kirjaintyyppi istuu juuri FG Carolinen ja Gravuran välimaastoon, olematta niin kova kuin FG Carolinen tai niin romanttinen kuin Gravura.

FontLabissa asetin kirjaintyyppille automaattisen rivivälin, jota voi halutessaan pienentää. Pitkistä ylä- ja alapääteistä johtuen asetin rivivälin niin suureksi, etteivät päätteen osu seuraavan tai edellisen rivin kirjaimiin. InDesignin välistysmäärittelyssä fontin välistysarvoksi tulee valita Metrics, jolloin ohjelma käyttää tekemiäni välistysarvoja. Kirjaintyyppin OpenType-ominaisuudet, eli ligatuurit, saa käyttöön esim. valitsemalla Characters-ikkunan Ligatures-kohdan. Muut erikois- ja tarkemerkit voi käsin valita Glyphs-valikosta.

Kirjaintyyppi on tarkoitettu vain Miss Mix -lehden ja sen mainosmateriaalien sekä suunnittelijan henkilökohtaiseen käyttöön. Täydellinen merkkisetä löytyy liitteistä (LIITE 2).

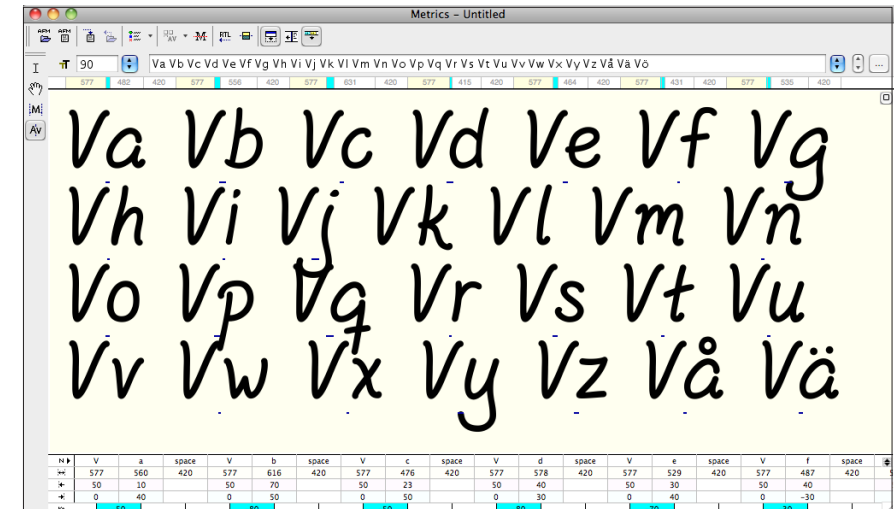

abIiIJJJmmnuvwY1&

KUVA 64 Vaihtoehtoiset merkit.

ai ff fi oo tt tu Ri

KUVA 65 Ligatuurit.

KUVA 66 Välistysikkuna FontLab-ohjelmassa.

8. Yhteenveto ja tulokset

Suurin ongelma opinnäytetyötä kirjoittaessani oli kirjalähteiden puute. Käsialakirjaintyypeistä on aika vähän kirjallisuutta ja usein nämä kirjat vain toistivat toinen toisiaan hieman eri sanamuodoin. Olisin myöskin kaivannut jotakin teoreettista kirjallisuutta käsialatyyppien piirtämisestä ja siirtämisestä kirjainsuunnitteluohjelmaan. Päädyinkin nojaamaan aika paljon antiikvojen ja groteskien suunnittelusääntöihin. Lähdeluettelossa on aika paljon internet-lähteitä, mutta sieltäkin kaivamani tieto oli lause sieltä, toinen täältä.

Olen kuitenkin tyytyväinen kokonaisuuteen, jonka sain kasaan. Mielestäni esitelen käsialan kehitystä hyvin meisselikirjoituksesta digitaalisiksi kirjaintyypeiksi luvussa kolme. Luvussa neljä oli mielenkiintoinen matka display-kirjaintyyppien kehitykseen painotekniikoiden ja erilaisten kirjoitustekniikoiden näkökulmasta. Luku viisi oli itseleni opettavaisin. Oli mielenkiintoista lukea lehtitypografian kehityksestä, koska lehti maailma on lähellä sydäntäni. Löysin huikeita esimerkkejä otsikkotypografian variaatioista ulkomaisista lehdistä.

Tutkiessani käsialakirjaintyyppiä huomasin, että suurin osa niistä on ilmaisfontteja, joiden välistystyötä ei syystä tai toisesta ole hiottu loppuun. Kirjaintyypeistä saattaa myös puuttua länsimaalaiset tarkemerkit, joten niiden käyttö suomen kielellä on hankalaa, ellei jopa mahdotonta. Viimeisteltyjen käsialatyyppien suunnittelu on display-typografian kehittymisen kannalta tärkeää ja ne toimivat esikuvina seuraaville suunnittelijoille.

Työni aihe on ajankohtainen sen puolesta, että käsialakirjaintyyppien suosio lehtigrafikassa on nyt huipussaan. Koska tahdotaan erottua massasta, on uniikkien ja kertakäyttöisten kirjaintyyppien suunnittelu kasvava ilmiö (Middendorp 2012, 3). Kaiken tämän perustana on arkipäiväinen kirjoitus – tapa, jolla ihmiset ovat tottuneet kirjoittamaan muistilappuja ja kirjeitä. Tapa on kuitenkin katoamassa, sillä kännykät korvaavat muistilaput, teksti- ja sähköpostiviestit kirjeet, ja kouluissakin jo pidetään tärkeämpänä näppäimistön vikkellä käyttöä kuin kaunista käsialaa. Käsin kirjoitus on vähenemässä, joten ehkä siksi käsialoja matkivat fontit ovat muodissa. Unicode-merkistöstandardin ansiosta typografiasta on myös tullut globaalimpaa ja se on tehnyt muistakin kulttuureista ja niiden merkistöistä typograafikoille tuttuja.

Oman kirjaintyyppien suunnittelun aloittaminen venyi omista ongelmistani johtuen, mutta samalla hoppu opetti asettamaan asiat tärkeysjärjestykseen. FG Caroline -kirjaintyyppien tarkastelusta oli paljon hyötyä oman fontin suunnittelussa: tiesin, mitä virheitä tulisi välttää.

Käytin FontLab-ohjelmaa vain koululla ja sainkin siellä paljon enemmän aikaan kuin olisin kotona saanut. Olin aikaisemmin käyttänyt FontLabia kahden eri kirjaintyy-

pin suunnittelussa, mutta silti opin eniten tämän projektin kohdalla. Pehdyin ligatuurien oikeaoppiseen tekemiseen ja komentoihin, joilla sain kirjainten kallistuskulmaa ja paksuutta muutettua. Ligatuurien ja vaihtoehtoisten kirjainten piirtäminen oli hyvä idea. Olisin kuitenkin vielä voinut hioa ligatuurien kirjaimista erilaisemmat kuin yksittäiset kirjaimet. Vaihtoehtokirjaimet tuovat vaihtelua nuortenlehden typografiaan.

Välistystyöskentelyssäni olisi vielä petrattavaa, koska saatan välillä syyllistyä ylihiomiseen, joka vain kostaatuu myöhemmin. Onneksi tajusin luopua (osaksi aikasyistä) eri kirjainleikkausten tekemisestä, koska vaarana olisi ollut useilta osin viimeistele-

Projektin edetessä harjaannuin kirjainten kontrastin ja rytmin hahmottamisessa. Piirsin myös eniten merkkejä verrattuna aikaisempiin fontteihini. Nyt tiedän, mitä kaikkea toimivan kirjaintyyppin tulee sisältää.

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen aikaansaannokseeni. Sain matkan varrella hyvää ja opettavaista palautetta niin Miss Mixistä kuin ohjaajiltakin. Toivon näkeväni kirjaintyyppini lehden sivuilla jossain vaiheessa. Tästä opinnäytetyöstä sain kipinän viimeistellä kaksi aikaisemmin suunnittelemaani kirjaintyyppiä ja kenties laittaa ne joku päivä yleiseen jakoon. Pedantille luonteelleni sopisi myös jonkin hyvin tarkan ja yksityiskoh- taisen antiikvan suunnittelu, joka onkin alkanut jo muhia ajatuksissani.

Näkisin, että display-typografia on jo kokenut suurimmat kehitysaskelensa historian- sa aikana; suunnittelijat pyrkivät edelleen samaan kuin 1800-luvullakin, eli luomaan toisistaan poikkeavia ja mitä erilaisimpia kirjaintyyppiä. Toki tietotekniikan kehitys antaa enemmän leikittelyvaraa, jonka ansiosta yksilölliset, kertakäyttöiset kirjaintyyppit ovat mahdollisia ja niiden suunnitteluun viitsii ryhtyä helpouden ansiosta.

Käsin on luotu mitä kauniimpia kirjainmuotoja, ja teknologian kehityksen myötä olemme sekä saaneet että menettäneet jotakin. Ensin kirjakkeet tulivat helpottamaan työskentelyä ja sen jälkeen tietokone on poistanut vaikeita työvaiheita ja helpottanut tarkkuutta vaativia työvaiheita. (Heller & Illic 2006, 6.) Maailma on muuttunut paljon painotekniikoiden ja typografian myötä.

Uskomatonta, miten laaja aihe display-typografia onkaan. Käsialakirjaintyyppit ovat vain pieni raapaisu sen pinnasta. Toivottavasti työni motivoi sekä itseäni että muita oppilaita jatkamaan aiheen tutkiskelua.

Kirjalliset lähteet

- BOLHÖFER, Kitty** 2010.
Turning pages: Editorial design for print media.
Berliini: Gestalten
- ERIKSSON, Olof** 1974.
Graafisen tyylin perusteet.
Helsinki: Otava
- HALEY, Allan** 1998.
Hot designers make cool fonts.
Massachusetts: Rockport Publishers, Inc.
- HELLER, Steven & ILIC, Mirko** 2006.
Handwritten: Expressive Lettering in the Digital Age.
Lontoo: Thames & Hudson
- ITKONEN, Markus** 2007.
Typografian käsikirja.
Helsinki: RPS-yhtiöt
- MIDDENDORP, Jan** 2012.
How to type scripts, hand-lettering and calligraphy.
Berliini: Gestalten
- NUMMINEN, Ahto & ERIKSSON, Olof** 1963.
Tekstauskirja.
Helsinki: Otava
- RANTANEN, Lasse** 2007.
*Visuaalisen journalismin keittokirja:
Mistä on hyvät lehdet tehty?*
Helsinki: Hill and Knowlton Finland Oy

Internet-lähteet

- AIKAKAUSMEDIA** 2012.
Aikakauslehtinimikkeiden määrä.
www.aikakauslehdet.fi/vuositolasto
[Luettu 5.5.2013]
- ALESSIO, Joseph** 2013.
*Understanding the Difference
Between Type and Lettering.*
[www.smashingmagazine.com/2013/01/17/
understanding-difference-between-
type-and-lettering/](http://www.smashingmagazine.com/2013/01/17/understanding-difference-between-type-and-lettering/) [Luettu 4.5.2013]
- ALLER MEDIA A/S** 2013a.
www.aller.dk [Luettu 4.5.2013]
- ALLER MEDIA AB** 2013b.
www.aller.se [Luettu 4.5.2013]
- ALLER MEDIA AS** 2013c.
www.aller.no [Luettu 4.5.2013]
- ALLER MEDIA OY** 2013d.
www.aller.fi [Luettu 4.5.2013]
- FOX, James** 2011.
*Show Card Writing: Handmade Typography
and How to Do it Yourself.*
[www.kaufmann-mercantile.com/
show-card-writing/](http://www.kaufmann-mercantile.com/show-card-writing/) [Luettu 4.5.2013]
- GLITTER/Facebook** 2013.
www.facebook.com/TidningenGlitter
[Luettu 5.5.2013]
- KOPONEN, Juuso** 2013.
Kill your darlings, osa 2: Fraktuura vs. antiikva.
www.informaatiomuotoilu.fi/asiasanat/typografia/
[Luettu 3.3.2013]
- MIDDENDORP, Jan** 2007.
MyFonts Newsletter #6 2007.
Creative Characters: the faces behind the fonts.
www.myfonts.com/newsletters/cc/200712.html
[Luettu 3.3.2013]
- MISS MIX** 2013.
www.missmix.fi [Luettu 5.5.2013]
- MEULMAN, Niels Shoe** 2013.
Calligraffiti.
www.calligraffiti.nl [Luettu 12.5.2013]

Tärkeitä työkaluja

- THE SAINT JOHN'S BIBLE** 2013.
Tools & Materials.
[www.saintjohnsbible.org/process/
production_tools.htm](http://www.saintjohnsbible.org/process/production_tools.htm) [Luettu 4.5.2013]
- TOPP** 2013.
www.topp.no [Luettu 5.5.2013]
- VI UNGE** 2013.
www.viunge.dk [Luettu 4.5.2013]
- WIKIPEDIA** 2013a.
Goottilaiset kirjaintyytit.
[fi.wikipedia.org/wiki/Goottilaiset_
kirjaintyytit](http://fi.wikipedia.org/wiki/Goottilaiset_kirjaintyytit) [Luettu 25.2.2013]
- WIKIPEDIA** 2013b.
Typeface. Display type.
en.wikipedia.org/wiki/Typeface
[Luettu 3.3.2013]
- WIKIPEDIA** 2013c.
Lindisfarne Gospels.
[en.wikipedia.org/wiki/Lindisfarne_
Gospels](http://en.wikipedia.org/wiki/Lindisfarne_Gospels) [Luettu 4.5.2013]
- WONKETTE, Via** 2008.
96 pt.
www.cosmonaught.com/?p=865
[Luettu 27.4.2013]

- FONTLAB STUDIO 5**, 2006
User's Manual for Macintosh.
[www.fontlab.ch/downloads/
manuals/FLS5MacManual.zip](http://www.fontlab.ch/downloads/manuals/FLS5MacManual.zip)
- KERN KING**, 2004.
Alphabetic kerning pairs.
www.logofontandlettering.com/kernking.html
- TALONPOIKA, Kai** 2011.
Pieni fonttisuunnitteluopas.
[www.slideshare.net/kaitalonpoika/
pienifonttisuunnitteluopas-v6](http://www.slideshare.net/kaitalonpoika/pienifonttisuunnitteluopas-v6)
- WIKIPEDIA**, 2013.
List of two letter combinations.
[en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:
List_of_two-letter_combinations](http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:List_of_two-letter_combinations)

Kuvalähteet

KUVA 1, sivu 15

Kiveen hakattua meisselikirjoitusta.
www.codex99.com/typography/images/ancient/trajan_detail_lg.jpg [Luettu 14.3.2013]

KUVA 2, sivu 15

Kopio Nicolas Jensenin painamasta antiikvasta vuonna 1470.
commons.wikimedia.org/wiki/File:Jenson_1475_venice_laertius.png [Luettu 14.3.2013]

KUVA 3, sivu 15

Kopio Aldus Manutiuksen painamasta kursivista vuonna 1501.
www.typography.com/images/blogImages/aldine-italic.png [Luettu 14.3.2013]

KUVA 4, sivu 17

Näyte W.S.Gilliesin piirtämästä Flott-kirjaintyyppistä (joka tunnetaan myös nimellä Gillies) vuodelta 1935.
www.ascenderfonts.com/af/images/products/G009013D-s.png [Luettu 14.3.2013]

KUVAT 5, 6, 7 & 8, sivu 17

Esimerkkejä 60- ja 70-lukujen tekstaustyyleistä kirjasta Custom Lettering of the 60's and 70's.
letsdiefriends.blogspot.fi/2011/01/custom-lettering-of-60s-70s.html [Luettu 11.5.2012]

KUVA 9, sivu 20

Sivu van der Velden kirjoitusoppaasta vuodelta 1605.
[upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c3/Jan_van_de_Velde_\(I\)_-_Spiegel_der_schrijfkonste_-_WGA24511.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c3/Jan_van_de_Velde_(I)_-_Spiegel_der_schrijfkonste_-_WGA24511.jpg) [Luettu 14.3.2013]

KUVA 10, sivu 20

Sivu Gutenbergin painamasta Raamatusta, jossa yhdistyivät blackletter-kalligrafia ja tekstatut anfangit.
www.anselm.edu/homepage/wholder/images/GutenbergBible1.jpg [Luettu 15.5.2013]

KUVA 11, sivu 20

Esimerkki nykyaikaisesta tekstuurasta: ITC Orbon -kirjaintyyppi.
blog.onpaperwings.com/uploaded_images/sheetmusic-754383.jpeg [Luettu 14.3.2013]

KUVAT 12 & 13, sivu 21

Yllä William Caslonin groteskin kirjaintyyppin näyte vuodelta 1816. Se on yksi ensimmäisiä tunnettuja päätteettömiä kirjaintyypppejä, ja se sisältää vain versaalit. Alla suurennos yksityiskohdasta.
farm3.staticflickr.com/2638/4119885921_dbfe162c57_z.jpg [Luettu 15.5.2013]
www.typophile.com/node/51985 [Luettu 15.5.2013]

KUVAT 14 & 15, sivu 23

Tyypillisiä esimerkkejä 1800-luvun puolivälistä, jolloin jokainen rivi pyrittiin latomaan eri kirjaintyyppiä; näin esiteltiin myös kirjapainon kirjakevalikoimaa.
blog.onpaperwings.com/uploaded_images/sheetmusic-754383.jpeg [Luettu 15.3.2013]
1.bp.blogspot.com/_CarNcodpCMA/TRSoNZdx6FI/AAAAAAAAAKMQ/yCBxYZsa3tU/s1600/christmas-typography-graphicsfair004.jpg [Luettu 15.3.2013]

KUVA 16, sivu 23

Näyte A. M. Cassandren Bifur-kirjaintyyppistä, jonka viivoitetut osat saavat hahmottamaan kirjainten perussiluetin.
designhistorytimeline.info/cassandres-bifur-typeface/ [Luettu 14.3.2013]

KUVA 17, sivu 23

A. M. Cassandren suunnittelema Peignot-kirjaintyyppi, jonka gemenoiden muodot poikkesivat totuista.
luc.devroye.org/AMCassandre-Peignot-Medium-1937.gif [Luettu 14.3.2013]

KUVA 18, sivu 25

Mainostypografian maalausharjoittelua Laird Art School:issa Britanniassa 1950-luvulla. Mainos-maalareita kutsuttiin nimellä snapper.
kaufmann-mercantile.com/images/sign-painting-school-2.jpg [Luettu 5.5.2013]

KUVAT 19 & 20, sivu 25

Herb Lubalinin taidonnäytteitä.
ministryoftype.co.uk/images/files/lubalin-cooper-union.jpg [Luettu 12.5.2013]
meetinghouse.co/wp-content/uploads/2013/02/herb-lubalin-cabeceras-publicaciones.jpg [Luettu 12.5.2013]

KUVA 21, sivu 26

Vanhoista mainosteksteistä ideoita ammentanut seinämaalau.
www.aloveletterforyou.com/?page_id=198 [Luettu 6.5.2013]

KUVA 22, sivu 26

Niels Shoe Meulman kutsuu tyylään kalligrafittiksi.
www.calligrafitti.nl/blog/wp-content/uploads/2010/08/scenario.jpg [Luettu 12.5.2013]

KUVA 23, sivu 26

Erään tatoiijan script-tyylinäyte kirjasta Body Type 2.
Saltz, Ina 2010. Body Type 2. New York: Abrams Image [Luettu 12.5.2013]

KUVA 24, sivu 30

Työmies-lehden otsikointia 17.4.1912.
extranet.narc.fi/albumi/t/2/12/0701.jpg [Luettu 14.3.2013]

KUVA 25, sivu 30

Presidentin valinnasta kertovaan otsikkoon tarvittiin vain yksi sana: Obama.
cosmonaught.com/wp-content/uploads/2008/11/obama1.jpg [Luettu 27.4.2013]

KUVAT 26 & 27, sivu 32

Otsikointityylien eroja lehden lukijakunnan perusteella.
www.facebook.com/photo.php?fbid=10152310922931686&set=a.429374221685.222035.9653086685&type=1&theater [Luettu 14.3.2013]
www.facebook.com/photo.php?fbid=10151314535231818&set=a.443104746817.230844.91590266817&type=1&theater [Luettu 14.3.2013]

KUVAT 28, 29 & 30, sivu 32

Trendi-lehden persoonallista, käsin kirjoitettua otsikkotypografiaa.
3.bp.blogspot.com/-DKc8uUApYV0/UCEx-E4gkTI/AAAAAAAAABD4/Cd42R-Inaw8/s1600/img02832.jpg [Luettu 11.3.2013]
www.trendi.fi/sites/files/user/2/2012/06/trendi1.jpg [Luettu 11.3.2013]
1.bp.blogspot.com/-S40XJTNEM2w/T6jbjHHQj9I/AAAAAAAAA5o/hg3-SSj3AGQ/s1600/heiditrendi.jpg [Luettu 11.3.2013]

KUVAT 31, 32 & 33, sivu 34

DestinAsian -lehden artikkelikohtaista display-typografiaa.
behance.vo.llnwd.net/profiles3/247852/projects/6413281/7f2d8ce3c07b9a0a95586a4f32d9387f.jpg [Luettu 4.3.2013]

http://www.reduxpictures.com/wp-content/uploads/2008/06/condao_01.jpg [Luettu 27.4.2013]
behance.vo.llnwd.net/profiles3/247852/projects/6413281/478051131c4f6d5a2b019fb13490b86e.jpg [Luettu 11.3.2013]

KUVA 34, sivu 35

'SUP Magazine kunnioittaa perinteistä typografiaa.
www.justusdesigncollective.com/wp-content/uploads/2011/02/sup.jpg [Luettu 14.3.2013]

KUVAT 35, 36 & 37, sivu 35

Bodonin käyttöä muoti- ja naistenlehtien nimiöissä ja otsikoissa.
www.olivialehti.fi/wp-content/uploads/2013/02/OLIVIA3_13.jpg [Luettu 4.3.2013]
www.magxone.com/uploads/2010/01/Shakira-You-Magazine-1.jpg [Luettu 14.3.2013]
icydk.com/wp-content/uploads/2008/02/lindsay_lohan_new_harpers_bazaar.jpg [Luettu 4.3.2013]

KUVA 38, sivu 36

Fosforilakattu nimiö amerikkalaisen V-lehden kannessa.
www.highsnobiety.com/news/wp-content/uploads/2009/03/v-magazine-58-glow-in-the-dark-1.jpg [Luettu 22.5.2013]

KUVA 39, sivu 36

Fosforilakattu nimiö amerikkalaisen V-lehden kannessa.
www.cat5iveprint.com/blog/wp-content/uploads/2010/01/Black-Paper-Gold-Metallic-Embossed-White-Ink-Closer-Luice.jpg [Luettu 16.5.2013]

KUVAT 40 & 41, sivu 37

Kultafoliointia australialaisen Desktop-lehden sisäsi-
vuilla otsikossa ja nostossa. Kultafoliointi Vogue-leh-
den kannen nimiössä ja otsikoissa. Huomaa myös
erikoinen display-fonttivalinta alareunassa.
www.babekuhl.com/uploads/blog_post/feature_image/desktop_magazine_gold_foil_1.jpg [Luettu 22.5.2013]
www.wemakemags.com/wp-content/uploads/vogue-star.jpg [Luettu 16.5.2013]

KUVA 42, sivu 40

Tanskalainen Vi Unge -lehti.
www.viunge.dk/~media/5D095EEE641A4F9C934BC52891B99B9D.ashx?w=362 [Luettu 12.5.2013]

Aloitusaikojen kuvat

KUVA 43, sivu 40

Ruotsin Glitter-lehti.
www.facebook.com/photo.php?fbid=542274622492209&set=a.249826631737011.80330.249826181737056&type=1&theater
[Luettu 12.5.2013]

KUVA 44, sivu 40

Ruotsin toinen teinien lehti Frida.
www.facebook.com/photo.php?fbid=450681691689586&set=a.113439555413803.22683.113439135413845&type=1&theater
[Luettu 22.5.2013]

KUVA 45, sivu 40

Norjan TOPP-lehti.
www.allershopping.no/mineblader/topp
[Luettu 12.5.2013]

KUVAT 46–49, sivu 43

Kuvakaappaukset FG Caroline -kirjaintyyppin gemenoista.

KUVAT 50–55, sivu 45

Kuvakaappaukset FG Caroline -kirjaintyyppin versaleista, numeraaleista ja kirjainten sekoittuvuudesta.

KUVAT 56–58, sivu 47

Kuvakaappaukset FG Caroline -kirjaintyyppin välistyksestä.
www.myfonts.com/fonts/fontgarden/fg-caroline/
[Luettu 4.3.2013]

KUVAT 59–61, sivu 51

KUVAT 62–63, sivu 53

KUVAT 64–66, sivu 55

Cotton-kirjaintyyppin esittelyä.

SIVU 10

Mainos viktoriaaniselta aikakaudelta.
4.bp.blogspot.com/_CarNcodpCMA/S7t0rySnCNI/AAAAAAAAAGOM/3jAKEfmeebY/s1600/1handpengfairyy.jpg [Luettu 11.5.2013]

SIVU 12

Linotypen ladontakone.
alanknight.files.wordpress.com/2011/05/linotype1.jpg [Luettu 11.5.2013]

SIVU 18

Liikuteltavia kirjakeita.
hot100tips.com/wp-content/uploads/2010/12/movable.jpg [Luettu 11.5.2013]

SIVU 28

Vanhon lehtien kansia.
m.flikie.com/ImageData/WallPapers/6ac5a76d191a-462696d2f1e943aca4f7.jpg [Luettu 12.5.2013]

SIVU 38

Aller-konsernin liikemerkki.
qbrickshowcase.com/wordpress/wp-content/uploads/2012/01/Aller_Logo_Pantone_485C-RGB.jpg [Luettu 12.5.2013]

SIVU 48

Cotton-kirjaintyyppin luonnoksia.

Liitteet

- LIITE 1, SIVU 65 Kysely Aller Mediolle
- LIITE 2, SIVU 66 Cotton-merkistö
- LIITE 3, SIVU 68 Käyttöesimerkki Miss Mixin kannessa
- LIITE 3, SIVU 69 Käyttöesimerkki Miss Mixin palstalla

QUESTIONNAIRE about display fonts

- 1 Open the pdf-file in Adobe Acrobat Pro.
- 2 Fill in the answer fields.
- 3 Save.
- 4 Send to marjo-riitta.hautala@metropolia.fi

A) What kind of display fonts are used in your magazine?
(especially handwritten/ script/ lettering fonts)

Display font(s)
used at Miss Mix:

FG Caroline

B) In what kind of texts are you using the font(s) mainly?
(headlines, standfirsts, captions, subheads, etc.)

FG Caroline is
mainly used in:

*HEADLINES
Subheads
"Quote texts."*

C) Have you noticed any downsides while using the font(s)?
(kerning problems or some letters mixed together, etc.)

Couple downsides
of FG Caroline:

l l l

Number 1, lower case l
and capital I mixing together.

KERNING

Kerning problems and
problems with specific
letters (some letters are
huge and some seem to
be too small).

D) What are the positive sides of the font(s)?

Thank you
for answering!

abcdefghijklmn
opqrstuvwxyzåäö

ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZÅÄÖ

0123456789

àáâãæçèéêëìíîïñ
œøóôõøùúûüÿšýžƒɸ

ÀÁÂÃÆÇÈÉÊËÌÍÎÏÑ
ŒËŌŎŐŒŪŴŶŸŹƆɸ

The quick brown fox
jumps over the lazy dog.

THE QUICK BROWN FOX
JUMPS OVER THE LAZY DOG.

“(!?#&&.,---:;_~)”
“[\$ç£¥€]’.”{/@|!\iù}„

+ - x ÷ = ± ∞ ≈ π % ‰

• ◦ ↯ μ Ω § † ‡ ¶ ~

∂ Δ Σ ∏ ∫ ≠ √ ...

¼ ½ ¾ ¹ º ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ © ® ° ™ *

« < ≤ ↓ ← ↵ ↑ ≥ > »

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

♥ ♡ ♢ ☆ ★ 🍏

abIiIJjJmMn
uVwY1&

ai ff fi oo tt tu Ri

Hamburgetonstiv

HAMBURGETONSTIV

43 **EKSTRA!** sivua

TRENDJÄ & KAUNEUTTA

TUHOAAKO
FACEBOOK
SUHTEESI?"Jään aina
kaverini varjoon"
– Me autamme!Uinelmien
FARKKU-
KEVÄT!

Reissuun!

Shoppaa & herkuttele
TukholmassaVain
3,90Lucy
Hale:Selätin
syömis-
häiriönMISS MIX
LONTOOSSA:ONE
DIRECTION
– hysteriaa
keikalla!perhe
Näin puhut vaikeista
asioista vanhemmillesi

Vaikka vanhemmat ovatkin tärkeitä, heille puhuminen ei aina ole helppoa. Silti se kannattaa.

JULIA AALTO-SETÄLÄ Kuva MTV3

T oisinaan on helpompaa jättää asioita kertomatta vanhemmille kuin ottaa esille mahdollisesti kiusallinen puheenaihe. Vanhemmat ymmärtävät kuitenkin enemmän kuin uskotkaan ja uskoutuminen voi paitsi auttaa sinua, myös lähentää välejänne.

Äiti, tarvitsen e-pillereitä

Pillereiden hankintaan ei tarvita vanhempien suostumusta, joten moni saattaa jättää kertomatta, kun niiden hankinta tulee ajankohtaiseksi. Olisi kuitenkin hyvä mainita asiasta äidille, joka voi puolestaan varata sinulle pillereiden vaatiman lääkäriajan. Ota aihe puheeksi, kun olet äitisi kanssa kahdestaan. Vaikka hän aluksi häkeltäisi tai hermostuisi, hän tulee vielä arvostamaan uskoutumistasi. Osoitat hienolla tavalla kypsyyttä, kun otat vastuuta ehkäisystä ja tulevaisuudestasi.

"Hankin e-pillereitä ollessani 16. En tiennyt niistä juuri mitään ja olin seurustellut poikaystäväni kanssa jo kuusi kuukautta. Ennen pillereiden hankkimista kerroin äidilleni asiasta. Hän tuki päätöstäni ja kertoi saaneensa allergisen reaktion tietystä merkistä. Siitä oli minulle apua."
Hanna, 20, Helsinki

Modernin perheen Haleyn (Sarah Hyland) vanhemmat osoittavat rakkautta rutistamalla ilmat pihalle.

Seurustelukumppani on samaa sukupuolta

Seksuaalista suuntautumista ei voi valita. Kun on rakastunut, on ihana jakaa asia koko maailman kanssa, joten haluat varmasti myös vanhempien tietävän seurustelusta. Vanhemmillesi olisi hyvä kertoa kasvotusten, eikä antaa heidän kuulla muualta. Voit aloittaa kertomalla ihastuksestasi ensin sukupuolettomasti – sanoa, että ihastuksesi on ihana ja tulette erittäin hyvin juttuun, ja lisätä kultasi nimen sitten kuin

huomaamatta puheesi joukkoon. Vanhempiesi tehtävä on ymmärtää ja hyväksyä, ettei rakkautesi sukupuolella ole merkitystä – onnellisuudellasi on.

"Huomasin tykkääväni tytöistä jo ala-asteella, mutten kertonut asiasta kenellekään. Vasta tutustuttuani Saraan rippileirillä uskalsin vähitellen myöntää asian avoimesti. Vanhempani ottivat seurustelumme hyvin. Kerroin asiasta eräänä iltapäivänä, jonka jälkeen kutsuin heti Saran käymään ja tapaamaan porukkaa. Sarasta on tullut tärkeä osa perhettä."
Rebecca, 19, Helsinki

Tarvitset apua koulussa

Toisille koulussa menestyminen näyttää olevan helppoa, mutta toisilta se vaatii enemmän puurtamista, eikä aina silloinkaan tuota toivottuja tuloksia. Älä missään tapauksessa vähättele itseäsi, vaan selvitä, mitä asialle on tehtävissä. Huonosta menestyksestä kannattaa kertoa vanhemmille ajoissa, kun asiaan voi vielä puuttua. Näytä huonosti mennyt koe ja kerro ongelmistasi.

"Sisarukseni vetelevät kymppijä kuin vettä vain. Itse kahlaan läpi tehtäviä, jotka ovat heille helppoja, enkä silti ymmärrä. Usein kyllästyn ennen kuin olen päässyt edes kunnolla alkuun ja annan koko homman olla. Lopulta matematiikanopettajani pyysi minua jäämään keskustelemaan tunnin jälkeen jälleen huonosti menneestä kokeestani. Sovimme, että jäisin iltapäiväin koululle laskemaan. Kerroin asiasta vanhemmilleni, jotka suhtautuivat asiaan kannustavasti ja lupasivat auttaa, jos vain tarvitsisin."
Anna, 18, Vantaa

KIITOS

Kaija Ahola
Pirjo Hakonen
Noora Huppunen
Pekka Krankka
Jarmo Mäkeläinen
Heli Sutinen
Kai Talonpoika
Saara Tuomikoski
+ kotijoukot

Marjo-Riitta Hautala 2013